

KI-notat nr.: 10/2014 - Bakgrunn for vedtak

Hauknes vannverk, Hauknes mikrokraft DA, Engan minikraft DA, Grønlien minikraft DA og Storlien minikraft DA/ Regulering av Kvitvatnan, overføring av vann på Stemningen, utvidelse av Hauknes vannverk med ekspropriasjon og bygging av Hauknes, Engan, Grønlien og Storlien kraftverk	
Søker/saker:	
Fylke/kommune:	Nordland/Rana
Ansvarlig:	Gry Berg
Sign.:	<i>Gry Berg</i>
Saksbehandler:	Kristin Haugen
Sign.:	<i>Kristin Haugen</i>
Dato:	15 MAI 2014
Vår ref.:	NVE 201200627-50/201300019-24/201300067-26/201300069-27 ki/kha

Søknad om tillatelse til regulering av Kvitvatnan, overføring av vann på Stemningen, utvidelse av Hauknes vannverk med søknad om ekspropriasjonstillatelse og bygging av Storlien, Grønlien, Engan og Hauknes kraftverk i Kvitvatnvassdraget i Rana kommune i Nordland

Innhold

Søknadene	5
Høring og distriktsbehandling	11
Søkers kommentarer til høringsuttalelsene	16
NVEs vurdering.....	24
NVEs konklusjon	33
Kart.....	34

Sammendrag

Grunneiere til Kvitvatnvassdraget i Rana søker om regulering av Kvitvatnan, overføring av vann på Stemningen, økt uttak av vann til Hauknes vannverk og 4 kraftverk fra Kvitvatnan og ned til sjøen ved Hauknesgårdene (mini- og mikrokraftverk). Samlet produksjon for de 4 kraftverkene er 9,1 GWh.

Rana kommune anbefaler bygging av kraftverkene, men forutsetter at det slippes tilstrekkelig minstevannføring hele året og at utbyggingen i vassdraget inkludert fordelingen av vann ikke vil gi store negative konsekvenser for mengde og kvalitet på vannet til de eiendommer og tomter som har Nordoddåga som vannkilde i dag. Vannveiene må i hovedsak graves ned eller tildekkes og der det ikke er mulig, må de legges slik at de er minst mulig synlig og ikke er til hinder for ferdsel. Kraftkabler skal i sin helhet ligge i bakken. Det må søkes kommunen om dispensasjon fra LNF-1 område.

Nordland fylkeskommune fremmer innsigelse til regulering av Kvitvatnan og fraråder NVE å gi konsesjon til Storlien og Grønlien kraftverk på grunn av inngrep i sårbart høyfjellsterreng. Det anbefales konsesjon til Engan og Hauknes kraftverk og Hauknes vannverk.

Sametinget uttaler at tiltakene ikke vil komme i konflikt med kjente samiske kulturminner. De ber om at tiltakshaver gjøres kjent med meldeplikten etter kulturminneloven § 8. De minner også om at alle samiske kulturminner som er mer enn 100 år er automatisk fredet.

Kystverket har ingen merknader til tiltakene.

Reindriftens områdestyre i Nordland reiser innsigelse mot Storlien, Grønlien og Engan kraftverk fordi rør i dagen sperrer for fri ferdsel, tiltakene er planlagt i kalvingsland og i et oppsamlingsområde med stor verdi for reindriften. Dersom rørledningene legges under jorda vil områdestyret trekke innsigelsene.

Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt uttaler at reinbeitedistriktet går sterkt i mot utbyggingsplanene og at området er viktig for reindriften både for beite og i forbindelse med flyttinger. Rør i dagen og regulering vil være til hinder for trekk og driving av rein. NVE anmodes om å avslå konsesjonssøknadene. Tiltakene ligger innenfor et oppsamlingsområde, som er av særlig verdi for reindrifta. Det er bygget opp kostnadskreven infrastruktur i form av slakteri og samlegjerder i Holmdalen som knytter seg til oppsamlingsområdet på Botnfjellet, og reinbeitedistriktet er redd for at en utbygging vil skape så store negative konsekvenser for oppsamlingsområdet at denne infrastrukturen ikke lenger kan benyttes. Reinbeitedistriktet viser også til en rekke eksisterende og planlagte kraftprosjekter i distriktet.

HelgelandsKraft AS uttaler at ny produksjon kan tilknyttes lokalnettet uten behov for forsterkninger i dette. Selv om det er tilstrekkelig kapasitet i lokalnettet, danner 132 kV-linjene Sjona-Langvatn og Langvatn-Svabo en flaskehals der det i perioder må foretas produksjonstilpasninger for å unngå overbelastning.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland uttaler at bruken av området ved elva til friluftsliv er liten, men at området ved Kvitvatnan er mer brukt. De påpeker at det finnes fossefall og strandsnipe (NT) i vassdraget, og at den økologiske balansen må opprettholdes og disse artene sikres tilstrekkelig vannføring for å ha gode levevilkår slik at de ikke forsvinner.

Bruker av Hauknes vannverk opplyser at vannkvaliteten er slik at vannet tidvis må kokes. Det er laget en dam som må renses jevnlig for ikke å slammes igjen. Ved langvarig kulde fører ising til at kummen og røret tettes. Dette krever oppsteking og haking av is.

Hytte- og grunneiere til Norddoddåga er imot overføring av vann på Stemningen og etablering av kraftverk i elva fra Kvitvatnan. Flere har vannforsyning fra Norddoddåga og mener at vannkvaliteten blir for dårlig i lavvannsperioder dersom det etableres terskel på Stemningen.

Grunneiere til Kvitvatnan ber om at grunneiernes rettigheter blir ivaretatt i forhold til jakt, fiske, beite og friluftsliv. Det opplyses om at søker kun eier en liten del av Vestre Kvitvatn. Grunneiere til de andre vannene som planlegges regulert vil ha sin andel av fortjenesten ved regulering av disse vannene.

Hytteiere ved Haukneselva har vannforsyning fra Haukneselva. De forutsetter at vannledning blir lagt frostfritt slik at det blir en helårlig tilførsel og at kostnader forbundet med dette dekkes av tiltakshaver. De mener at en minste vannføring på 3 l/s nedstrøms Mølledammen er for lite og de vil at dette økes til det dobbelte. I dag renner vannet inn mot den ene hytta i perioder da bekkeløpet er fylt

av is. De er derfor bekymret for tilførselen av mer vann til Haukeselva ved Stemningen. De er også bekymret for at støy fra kraftverket vil forringe hyttenes verdi.

Oppsummering av NVEs vurdering

Regulering av Kvitvatnan

Reguleringene av Kvitvatnan vil gi en liten økning i vannføringen i Kvitvatnvassdraget i tørre perioder og litt mindre vannføring i flomperioder. Utnyttbar vannmengde i kraftverkene vil øke fra 70 til 90 %. Reguleringene er i konflikt med reindriftsinteressene fordi vannene ligger innenfor oppsamlingsområde for rein i tilknytning til samlegjerde i Holmdalen, og vil vanskeliggjøre forflytning innenfor området. Dette er et særverdiområde for reindriften der inngrep som påvirker driften ikke bør tillates. Dammene vil gi synlige inngrep i sårbart høyfjellsterreng. Reguleringene er i konflikt med OEDs retningslinjer for temaet reindrift og for temaet inngrep i sårbart høyfjellsterreng.

Storlien kraftverk

Storlien kraftverk vil gi en årlig produksjon på 3,3 GWh i et middels år. Kraftverket er planlagt med inntak i vestre Kvitvatn og mye av vannveien lagt i dagen. Bygging av kraftverket er i konflikt med reindriftsinteressene fordi inngrepene skjer innen oppsamlingsområde for rein i tilknytning til samlegjerde i Holmdalen, og vil vanskeliggjøre forflytning innenfor området. Dette er et særverdiområde for reindriften der inngrep som påvirker driften ikke bør tillates. Bygging av Storlien kraftverk er i strid med OEDs retningslinjer for temaene inngrep i sårbart høyfjellsterreng og reindrift.

Grønlien kraftverk

Grønlien kraftverk vil gi en årlig produksjon på 3 GWh i et middels år. Bygging av Grønlien kraftverk vil i øvre del medføre at store deler av vannveien ligger i dagen. Bygging av kraftverket er i konflikt med reindriftsinteressene fordi inngrepene skjer innen oppsamlingsområde for rein i tilknytning til samlegjerde i Holmdalen, og vil vanskeliggjøre forflytning innenfor området. Dette er et særverdiområde for reindriften der inngrep som påvirker driften ikke bør tillates. Bygging av Storlien kraftverk er i strid med OEDs retningslinjer for temaene inngrep i sårbart høyfjellsterreng og reindrift.

Overføring av vann på Stemningen og Haukes vannverk

Overføring av vann til Haukeselva på Stemningen vil gi Haukesgårdene (bruk 1 og 2) tilstrekkelig og godt vann til husholdning og husdyr. I følge søker er dette en forutsetning for at bosetningen og driften på bruk 2 skal gjenopptas.

Det er søkt om fellestiltak til vannforsyning fra Haukes vannverk, men grunneierne med vannuttak fra Nordoddåga gir uttrykk for at de ikke er interessert i å være med på dette. Fellestiltaket vil derfor kun omfatte hytter. I følge søker er det i dag knapphet på vann til Haukes vannverk. Slik NVE ser det, vil fellestiltaket være avhengig av overføring av vann på Stemningen.

Overføring av vann på Stemningen uten slipp av minstevannføring vil gi lange perioder med dårlig drikkevannskvalitet for vannuttaket i Nordoddåga. Dersom NVE skulle gi tillatelse til overføring av vann på Stemningen, måtte drikkevannskilden erstattes av søker. Søker skisserer i sine kommentarer til høringsuttalelsene hvordan dette kan løses med enten slipp av vann fra dammen på Stemningen eller legging av slange direkte til Sjonhagen vannverk ved realisering av Engan kraftverk. Slik alternativene er skissert vil det i lavvannsperioder ikke slippes vann til Nordoddåga fra Stemningen. Overføring av vann til Haukeselva uten minstevannføring i Nordoddåga er ikke forenlig med bevaring av generelt biologisk mangfold.

Engan kraftverk

Engan kraftverk vil gi en årlig produksjon på 2,4 GWh i et middels år. Det er planlagt med øvre del av vannveien lagt i dagen. Engan kraftverk ligger i kalvingsområde for rein og inntaksdammen ligger i en naturlig trekklei. Dette er et særverdiområde for reindriften der forstyrrende inngrep ikke bør tillates. Bygging av kraftverket er planlagt ved å overføre vann til Haukneselva uten slipp av minstevannføring ned Nordoddåga. Overføring av vann til Haukneselva uten minstevannføring i Nordoddåga er uheldig for bevaring av generelt biologisk mangfold. Bygging av Engan kraftverk er i strid med OEDs retningslinjer for temaet reindrift.

Hauknes kraftverk

Hauknes kraftverk vil gi en årlig produksjon på 0,4 GWh i et middels år. Det er ikke forelagt opplysninger om hydrologien og produksjonen for Hauknes kraftverk uten overføring av vann på Stemningen. NVE antar at driftstiden og driftsvannføringen vil reduseres betydelig. Vi kan ikke vurdere dette tiltaket ut fra foreliggende opplysninger. Dersom det er ønskelig å etablere Hauknes kraftverk uten overføring av vann på Stemningen, bes søker om å oppdatere beregningene for hydrologi og produksjon og be NVE om en konsesjonspliktavurdering av tiltaket.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved regulering av Kvitvatnan, overføring av vann på Stemningen, økt vannuttak til Hauknes vannverk og bygging av Storlien, Grønlien og Engan kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Søknadene

NVE har mottatt følgende søknader, alle datert 19.03.2013:

"Søknad om konsesjon for gjenoppbygging av terskel i Grønåselva for å sikre Hauknes Vannverk årssikker vanntilførsel.

Søknad om konsesjon for bygging av Hauknes Mikrokraftverk DA

Hauknes Vannverk og Hauknes Mikrokraft DA har sammenfallende behov og ønske om å gjenoppbygge en terskel i Grønåselva som sikrer Haukneselva årssikker vannforsyning og søker herved om følgende tillatelser:

I. Etter vannressursloven, jf. § 8 om tillatelse til:

- å gjenoppbygge en 400 mm høy terskel på Stemningen kote 160 i Grønåselva som leder en vannmengde tilsvarende elvas middelvannføring ned Haukneselva for å forsyne Hauknes Vannverk på kote 40 med nå ca. 30 abonnenter årssikker vannforsyning.
- Det søkes om utvidet uttak av vann til Hauknes vannverk med et gjennomsnittlig uttak på 1 l/s og maksimalt uttak på 3 l/s.
- å forsyne Hauknes Mikrokraftverk DA's inntaksdam på kote 20 med vann til kraftverket beliggende ved sjøen på kote 3.
- å bygge Hauknes Mikrokraftverk DA

II. Etter energiloven om tillatelse til:

- Bygging og drift av Hauknes Mikrokraft DA, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden."

"Søknad om konsesjon for bygging av Engan Minikraft DA

Engan Minikraft DA ber om følgende tillatelser:

I. Etter vannressursloven, jf. § 8 om tillatelse til:

- å bygge Engan Minikraft DA

II. Etter energiloven om tillatelse til:

- Bygging og drift av Engan Minikraft DA, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden."

"Søknad om konsesjon for bygging av Grønlien Minikraft DA

Grønlien Minikraft DA ber om følgende tillatelser:

I. Etter vannressursloven, jf. § 8 om tillatelse til:

- å bygge Grønlien Minikraft DA

II. Etter energiloven om tillatelse til:

- Bygging og drift av Grønlien Minikraft DA, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden."

”Søknad om konsesjon for bygging av Storlien Minikraft DA

Storlien Minikraft DA ber om følgende tillatelser:

I. Etter vannressursloven, jf. § 8 om tillatelse til:

- *å bygge Storlien Minikraft DA*
- *å regulere Vestre-, Midtre- og Nordre Kvitvatn mellom LRV på kote 495 og HRV på kote 497.*
- *å regulere Østre Kvitvatn mellom LRV på kote 505 og HRV på kote 508.*

II. Etter energiloven om tillatelse til:

- *Bygging og drift av Storlien Minikraft DA, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.”*

I tillegg er det i brev av 10.06.2013 søkt om ekspropriasjon etter oreigningslova § 47 for legging av rørledning fra vannverket over Bjørn Hauknes og Sigmund Moss sine eiendommer:

”Søknad om konsesjon for bygging av Hauknes Vannverk

Arvingene etter avdøde Inge Hauknes, gnr. 192 bruk 2 i Rana, ønsker i samarbeid med bruk 1 å utvide og tilby tilknytning til Hauknes Vannverk for hus og hytteeiere i området Hauknes - Hagen.

I første omgang vil tilbudet omfatte totalt 19 enheter.

Denne søknaden kommer i tillegg til den søknaden som er under behandling hos NVE med foretaksnr. 996361209 hvor det etter vannressursloven, jf. § 8 er søkt om tillatelse til gjenoppbygging av en terskel på Stemningen for å få gjenopprettet årssikker vannforsyning til Hauknes Vannverk.

Da grunneier Bjørn Hauknes, eier av gnr. 192, bruk 6, 10 og 12 og grunneier Sigmund Moss, gnr. 192, bruk 5, nekter oss å grave over sine eiendommer blokkerer de alle muligheter for å føre frem nødvendige vannslanger.

Derfor søker vi

III Etter oreigningslova jf. § 2, nr. 47:

- *Om samtykke til ekspropriasjon av retten til å grave ned vannslanger over Bjørn Hauknes og Sigmund Moss eiendommer.”*

Hauknes, Engan, Grønlien og Storlien kraftverk og Hauknes vannverk, hoveddata

De hydrologiske dataene er i følge søker hentet fra Lavvannskart og målestasjonen 156.15 Forsbakk. Disse er uthevet i tabellen og diskutert under NVEs vurdering. Produksjonsberegningene er gjort uten regulering av Kvitvatnan. Det er ikke søkt om minstevannføring til Nordoddåga fra Stemningen.

Tilslig		Hauknes (Kote 20)	Hauknes vannverk (Kote 40)	Engan (Kote 160)	Grønlien (Kote 312)	Storlien (Kote 495)
Nedbørfelt	km ²	7,1	5,7	5,5	4,6	3,4
Årlig tilslig til inntaket	mill.m ³	19,56	17,04	16,41	14,4	10,88
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	89	93	94,61	99,2	101,5
Middelvannføring	l/s	620	540	520	460	345
Alminnelig lavvannføring	l/s	104/9	90/8,3	87/8	73/7	45/6
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	58/89	51/77,6	49/75	27/66	10/5
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	69/6	60/5,2	58/5	51/5	41/3
Kraftverk						
Inntak	moh	20	40	160	312	496
Avløp	moh	0		52	162	314
Lengde på elvestrekning	m	180		700	1600	1400
Brutto fallhøyde	m	20		110	150	182
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,04		0,31	0,3	0,31
Slukeevne, maks	l/s	700	3	1000	920	700
Minste driftsvannføring	l/s	150	1	50	46	35
Planlagt minstevannføring	l/s	3		10	10	10
Tilløpsrør, diameter	mm	500		565	565	565
Installert effekt, maks	kW	90		700	800	800
Brukstid	timer	6000		6500	6500	6500
Inntaksmagasin						
Magasinvolum	m ³	200		400	400	650000
Produksjon						
Produksjon, vinter	GWh			0,77	1,0	1,11
Produksjon, sommer	GWh			1,63	2,0	2,19
Produksjon, årlig middel	GWh	0,4		2,4	3,0	3,3
Økonomi						
Utbyggingskostnad	mill.kr	1,6		10,8	13,5	13,2
Utbyggingspris	kr/kWh	4		4,5	4,5	4
Elektriske anlegg						
Generator						
Ytelse	kVA	60+30		700	800	820
Spenning	kV	0,240		0,99	0,99	0,99
Transformator						
Ytelse	kVA	-		1000	1000	1000
Omsetning	kV/kV	-		0,99/22	0,99/22	0,99/22
Nettilknytning						
Lengde	m	350		1300	500	2000
Nominell spenning	kV	-		22	22	22
Luftlinje eller jordkabel		Jordkabel		Jordkabel	Jordkabel	Jordkabel

MAGASIN		Vestre, midtre og nordre Kvitvatn	Østre Kvitvatn
Normalvannstand		495	506
LRV	moh.	495	505
HRV	moh.	497	508
Magasinvolum	m ³	650000	300000

Regulering av Kvitvatnan vil gi en økning i driftstiden i kraftverkene fra 70 til 90 %.

Om søkerne

Søkerne er Knut Hauknes for Hauknes vannverk og Hauknes Mikrokraftverk DA for Hauknes kraftverk. For Engan kraftverk er søker Engan Minikraft DA, for Grønlien kraftverk Grønlien Minikraft DA og for Storlien kraftverk Storlien Minikraft DA. Kraftverkselskapene eies av fallrettshavere for strekningene som søkes utbygget. Øvrig fallrettshaver er det inngått leieavtale med.

Beskrivelse av området

Kvitvatnvassdraget renner fra Kvitvatnan og ned til fjorden Sjona. Ved Stemningen på kote 160 deler elva seg i to løp. Hovedløpet går ned Nordoddåga, mens en andel av vannet går ned Haukneselva. Dreneringsmønsteret er i stor grad styrt av fjellets lagdeling og skråstilling. Ved Kvitvatnan dominerer granittisk gneis og glimmerskifre som delvis er kalkholdige. Rett ovenfor Ågforsen krysser elva en smal sone med marmor, mens elva videre i hovedsak renner over delvis kalkholdige skiferbergarter.

Det er lite løsmasser i øvre deler av vassdraget, bare stedvis tynt dekke. Nederst mot sjøen finnes tynne marine avsetninger. Vegetasjonen i øvre deler er sparsom, og består i hovedsak av ulike utforminger av snøleier. Elva renner hovedsakelig over bart fjell og flyter hurtig med flere fosser og stryk. Flere av skråningene ned mot elva har en artsrik flora. Nedenfor kote 260 vokser det trær langs elva og nedenfor kote 160 er det plantet gran. I og nedenfor granplantefeltet består kantvegetasjonen av smale soner med bjørk og gråor.

Teknisk plan

Reguleringer

Det er søkt om regulering av flere små vann. Vestre, Midtre og Nordre Kvitvatn søkes regulert mellom kote 495 og 497 slik at de får et sammenhengende vannspeil. Østre Kvitvatn søkes regulert mellom kote 505 og 508.

Overføringer

Det er søkt om oppbygging av en terskel på Stemningen som har til hensikt å overføre en større del av vannet til Haukneselva.

Inntak

Inntaket for Storlien kraftverk er planlagt som en 3 meter høy og 2 meter lang betongdam i vestenden av Vestre Kvitvatn. Inntaket til Grønlien kraftverk er planlagt rett nedstrøms Ågforsen som en betongdam, 8 meter lang og 3 meter høy. Det planlegges bygd en terskel på Stemningen i Grønåselva som er 40 centimeter høy. I Haukneselva er det planlagt et flomvern som består i en stokkedam med åpning under 2 tverrstokker. Åpningen er 2 meter bred og 35 centimeter høy. Inntaket til Engan kraftverk er planlagt bygget i Haukneselva rett nedenfor Stemningen som en 3 meter høy og 4 meter bred betongdam. Overløpet på dammen vil være ca. 1 meter høyere enn terskelen i Grønåselva. For Hauknes vannverk er det planlagt benyttet eksisterende vanninntak. Det er en sidedam med filter og

kum i elven forbundet med denne med et 200 millimeter rør. Inntaket til Hauknes kraftverk er planlagt i den gamle mølledammen på Hauknes. Det blir etablert en 2 meter høy og 4 meter bred betongdam.

Rørgater

Det er planlagt benyttet PE-rør med en diameter på 630 millimeter til de tre øverste vannveiene. Disse er tenkt delvis lagt på marka og tildekket med masse, delvis på søyler for å unngå sprenging og høybrekk, og nedgravd der løsmassedekket tillater det. I tilleggsopplysninger til søknaden etter befaringsier søker at rørene skal legges på marka og følge terrenget, graves ned så mye som mulig for så å tildekkes med stedefgen masse, bortsett fra på enkelte strekninger der dette ikke er mulig. Fra inntaket til Hauknes kraftverk er det planlagt benyttet rør med en diameter på 500 millimeter. Denne graves ned over jordet på bruk 1, krysser bygdeveien for deretter å fortsett over et jorde ned til kraftstasjonen ved sjøen.

Kraftstasjoner

Kraftstasjonsbygningen til Storlien kraftverk blir på ca. 50 m², bygd i betong og er planlagt beliggende på nordøstsiden av elva nedenfor Ågforsen. Det er planlagt installert en peltonturbin med en effekt på 820 kW. Kraftstasjonsbygningen til Grønlien kraftverk er planlagt bygget på sørsiden av elva rett ovenfor Stemningen. Størrelsen er 60 m² og utført i betong. Det er planlagt installert en peltonturbin med en effekt på 800 kW. Kraftstasjonsbygningen til Engan kraftverk er planlagt lokalisert på nordsiden av Haukneselva, blir ca. 50 m² og utført i betong. Det er planlagt installert en peltonturbin med en effekt på 700 kW. Kraftstasjonsbygningen til Hauknes kraftverk er planlagt i betong med et areal på ca. 20 m². Plasseringen er i sjøkanten ved flomålet, og utløpet er planlagt neddykket i kulpen der Haukneselva har utløp i sjøen. Ventilasjon for kraftverket vil vende nordover og utstyres med lydfeller. Kraftstasjonsbygningen er tenkt utformet for å gi inntrykk av et naust. Det er planlagt installert 2 francisturbiner, hver på 45 kW.

Nettilknytning

Nettilknytning fra Storlien er planlagt ført i kabel langs rørtraseen ned til Grønlien kraftverk. Kabel fra Engan kraftverk føres oppover i rørgrøften til Grønlien kraftverk der kablene samles og føres i stolper over elva og videre nedgravd ca. 600 meter til eksisterende linje på Pollflåget.

Nettilknytningen for Hauknes kraftverk er planlagt lagt i rørgrøften fra kraftstasjonen og opp til Gårdsdammen der lokalnettet krysser elven. Derfra planlegges kabelen hengt i lokalnettets stolper frem til HelgelandsKraft sin transformator ved elvemøtet mellom Haukneselva og Mobekken.

Veier

Adkomsten til Kvitvatnan er planlagt med en 4 kilometer lang ATV-vei langs Durmålsfjellet. Adkomst til Ågforsen er planlagt med ATV-vei fra Stemningsbakken. Det planlegges å rydde vegetasjon i 5 meters bredde. Det er ikke planlagt med midlertidig anleggsvei eller annen permanent vei til disse damstedene. Rørene er planlagt trukket opp på vinterføre. Til Stemningen går det i dag en landbruksvei som skal benyttes og det er behov for 100 meter ny vei til kraftstasjonen på Engan. Til Gårdsdammen er det planlagt midlertidig anleggsvei over jordet til bruk 1. Permanent adkomst til inntaket er kun på gangveg. Det er ikke planlagt vei til Hauknes kraftstasjon.

Massetak og deponi

Masse fra nedgraving av rør vil bli lagt tilbake over røret. Eventuell overskuddsmasse vil bli brukt til planering av jorder på bruk 2.

Arealbruk

	Midlertidig	Permanent
Storlien kraftverk	15,1 daa	13,1 daa
Grønlien kraftverk	15,1 daa	13,1 daa
Engan kraftverk	9,1 daa	7,1 daa
Hauknes kraftverk	2,2 daa	0,4 daa

Forholdet til offentlige planer*Kommuneplan*

I arealdelen til kommuneplan for Rana er området fra Kvitvatnan og ned til bebyggelsen langs sjøen avsatt som LNF-1, det vil si at spredt bebyggelse ikke tillates. Vassdraget er ikke nevnt blant de vassdragene som kan bygges ut, men det kan gis dispensasjon etter en særlig vurdering. Gårdsdammen og Hauknes kraftverk ligger i område avsatt som LNF-2 der spredt fritids-, bolig- og ervervsbebyggelse tillates.

Inngrepsfrie områder (INON)

Regulering av Kvitvatnan vil redusere inngrepsfritt areal med 3,6 km². Bortfallet skjer i sone 2, mellom 1 og 3 kilometer fra inngrep. Totalt vil 3,75 km² av INON-sone 2 gå tapt ved utbygging av Storlien kraftverk og regulering av Kvitvatnan. Storlien kraftverk uten regulering av Kvitvatnan vil føre til bortfall av 2 km² INON-sone 2. Grønlien kraftverk vil føre til bortfall av 0,2 km² INON-sone 2.

Fylkesvise og kommunale planer for småkraftverk

Nordland fylkeskommune har utarbeidet en regional plan for små kraftverk. I planen ligger Kvitvatnvassdraget i et område med liten verdi i forhold til fjordlandskapet. INON-området som blir berørt av utbyggingen har middels verdi. Vassdraget er markert som viktig for reindriften fordi det er kalvingsområde og derfor gitt stor verdi. Det går også trekkveier gjennom området. Området er en del av et område markert som kulturmiljø av stor verdi der det er registrert bosetting fra bronsealderen og gjort flere steinalderfunn.

Rana kommune har utarbeidet en kommunal plan for små kraftverk. Der ligger Kvitvatnvassdraget lengst mot nord i delfelt nr. 3, *Sørfjorden/Sjona*. I delfeltet er det vurdert at det er lavt konfliktnivå med natur- og kulturlandskap da elve- og bekkestrekningene rundt Sørfjorden generelt er lite eksponert og nye inngrep av mindre omfang vil kun forsterke dagens brukspreg. For naturmiljø og verneinteresser vurderes konfliktpotensialet generelt som lavt, men det finnes enkelte fossefall og bekkekløfter som gir høyere konfliktpotensial, særlig der disse forekommer i kombinasjon med kalkrik berggrunn. For friluftsliv og reiseliv er konfliktnivået vurdert som lavt på grunn av at eksisterende inngrep gjør at området ikke fremstår som urørt. For reindrift er konfliktpotensialet vurdert som middels under forutsetning av at anleggsarbeid legges utenfor de perioder av året reindriften bruker området. Hovedbegrunnelsen for konfliktnivået er tilkomsten ved flytting til gjerde- og slakteanlegget i Holmdalen sydøst for Botnfjellet der Kvitvatnan ligger.

Høring og distriktsbehandling

Søknadene er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. De er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknadene vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 18.06.2013 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Mattilsynet, reindriften, Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, andre grunneiere og hytteeiere. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Uttalelsene er sammenfattet av saksbehandler. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknadene:

Rana kommune ved miljø-, plan- og ressursutvalget vedtok følgende i møte 27.06.2013:

”

1. *Rana kommune kan anbefale at det gis konsesjon etter vannressursloven § 8 for bygging og drift av de omsøkte kraftverk.*
2. *Rana kommune forutsetter at det i konsesjonsvilkårene gis bestemmelser om generell tilstrekkelig stor minstevannsføring hele året – jf. vannressursloven § 10 – av allmenne hensyn samt hensynet til naturmiljøet og det biologiske mangfoldet. Tiltakshaver må pålegges å dokumentere at kravet om minstevannføring overholdes når kraftverkene er i drift.*
3. *Det forventes at utbygging i vassdraget inkludert fordeling av vann mellom elveløpene ikke får store negative konsekvenser for de eiendommene/tomter i området som i dag har Grønåselva som vannkilde både hva forsyningsmengde og vannkvalitet angår.*
4. *Ved eventuell gitt konsesjon kreves at rørgatene (vannveiene) skal graves ned eller tildekkes der det er stedlige masser til stede langs traseen for å gjøre dette. Der vannveien må ligge i dagen forutsettes det trasevalg som minst mulig gjør rørene synlig samt er til hinder for ferdsel forøvrig. Kraftkabler skal i sin helhet ligge i bakken.*
5. *Før utbygging kan igangsettes må utbygger søke kommunen om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for bygging av anlegget i LNF-1 område.”*

Fra saksutredningen oppsummeres at vassdraget ligger i kategorien LNF-1 i gjeldende kommuneplan og at det ikke er på lista over de vassdrag som kommunen tidligere har vurdert kan tillates utbygd. I hovedsak skal rør graves ned og tildekkes. Øverst og lengst øst i vassdraget vil en nedsprengt rørledning bli et betydelig inngrep fordi terrenget er utfordrende med mye fjell i dagen og lite vegetasjon. For deler av strekningen bør det kunne aksepteres rør lagt på/langs bakken. I Rana kommune tillates det generelt ikke permanente veger til kraftverksinntak. Sjonhagen vannverk ble bygget rundt 1990 i Nordoddåga og baserer seg på elvas egen vannføring. Det ble bygget med tilskudd fra Rana kommune. Enkelte som er tilknyttet Sjonhagen vannverk er redd for at deres vannforsyning fra Nordoddåga vil forringes. Elva har også et potensial som vannforsyning i et regulert hyttefelt i området hvor det fremdeles er ledige tomter. Kommunen anser at eventuelle uavklarte rettigheter rundt vannfordelingen mellom elvene er av privatrettslig art. En forutsetning fra kommunens side er at enhver utbygging i vassdraget inkludert fordeling av vann mellom elveløpene, ikke må få negative konsekvenser for de eiendommer/tomter i området som i dag har Grønåselva/Nordoddåga som vannkilde.

Nordland fylkeskommune gir sin foreløpige administrative uttalelse i brev av 23.05.2013. Fylkesrådets vedtak i møte 18.06.2013 ble oversendt i brev av 20.06.2013 og lyder som følger:

”

1. Fylkesrådet i Nordland fremmer innsigelse til planene for regulering av Kvitvatnan, med hjemmel i lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) § 24 tredje ledd, jf. reglene om innsigelse i plan og bygningsloven §§ 5-4 og 5-6.
2. Fylkesrådet vil fraråde NVE å gi konsesjon til bygging av Storlien og Grønlien minikraftverk.
3. Fylkesrådet anbefaler at det blir gitt konsesjon for bygging av Engan minikraftverk og Hauknes mikrokraftverk. Det forutsettes at tiltakene tilpasses slik at de ikke får negative konsekvenser for fredete kulturminner og reindrift.
4. Fylkesrådet anbefaler at det blir gitt konsesjon for bygging av Hauknes vannverk.
5. Dersom det blir gitt tillatelse til omsøkte tiltak, ber fylkesrådet om at det påses at konsesjonsvilkårene er i tråd med forvaltningsprinsippene i Naturmangfoldloven §§ 8-12, og med Vannforskriftens § 12. NVE bes om at følgende tas inn i konsesjonsvilkårene eller vurderes ved detaljplanlegging:
 - a. Detaljplanleggingen må skje i nær dialog med reindriftsnæringen.
 - b. Det må slippes tilstrekkelig minstevannføring hele året.
 - c. Høy estetisk kvalitet og landskapsmessig tilpasning skal vektlegges i utformingen av kraftstasjon og tilhørende infrastruktur.
 - d. Tiltakshaver har aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminneloven §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Kulturminner i Nordland varsles umiddelbart.”

I Nordland fylkesråd sin saksutredning anbefaler fylkesråden at det fremmes innsigelse til planene for regulering av Kvitvatnan med bakgrunn i ”Regional plan om små vannkraftverk i Nordland”. Regulering av Kvitvatnan vil medføre store arealinngrep i snaufjellet. Fylkesråden kan ikke se at det er dokumentert noen samfunnsnytte som kan rettferdiggjøre slike inngrep.

For Hauknes vannverk vurderer fylkesråden at det omsøkte vannverket samlet sett har liten negativ konsekvens for miljø og andre arealbruksverdier.

Fra Nordland fylkesråd sin saksutredning gjengis også konklusjonene fra verdivurderingene av kraftverkene i forhold til småkraftplanens tematiske retningslinjer:

For Storlien og Grønlien kraftverk er både verdi og konfliktgrad vurdert å være middels/stor. Konklusjonen lyder som følger:

”Storlien og Grønlien minikraftverk tilhører småkraftplanens prioriteringsnivå: Prioriterte med strenge betingelser For dette prioriteringsnivået kan utbygging tillates dersom avbøtende tiltak opprettholder viktige miljøverdier på dagens nivå, og at det er dokumentert at utbyggingen har stor samfunnsnytte. Storlien og Grønlien minikraftverk vurderes å ha liten samfunnsnytte, og avbøtende tiltak kan ikke opprettholde viktige miljøverdier på dagens nivå.”

For Engan og Hauknes kraftverk er verdien vurdert å være middels/stor, mens konfliktgraden er vurdert å være middels. Kraftverkene tilhører småkraftplanens prioriteringsnivå: *Prioriterte med betingelser*. For dette prioriteringsnivået kan utbygging tillates dersom avbøtende tiltak bidrar til at miljøverdiene ikke reduseres i vesentlig grad, og at det er dokumentert at utbyggingen er samfunnsnyttig. Engan og Hauknes kraftverk vurderes å ha liten samfunnsnytte, og avbøtende tiltak kan bidra til at miljøverdiene ikke reduseres i vesentlig grad.

Sametinget uttaler i brev mottatt 24.05.2013 at de vurderer det slik at tiltaket ikke vil komme i konflikt med samiske kulturminner. De ber om at tiltakshaver gjøres kjent med meldeplikten etter kulturminneloven § 8. De minner også om at alle samiske kulturminner som er mer enn 100 år er automatisk fredet.

Kystverket uttaler i brev av 24.05.2013 at de ikke har noen merknader til tiltakene.

Reindriftens områdestyre i Nordland fattet følgende vedtak i møte 28.05.2013:

"Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og vannressursloven § 24 fremmer Områdestyret i Nordland innsigelse mot Storlien kraftverk, Grønlien kraftverk og Engan kraftverk.

Begrunnelsen er at tiltakenes konsekvenser for reindriften ikke er tilstrekkelig utredet, og at tiltakene skal etableres i kalvingsland for rein og innenfor en oppsamlingsplass for reindriften.

Dersom rørledningen legges under jorda, vil områdestyret trekke innsigelsen. Det forutsettes at anleggsarbeidet utføres i samråd med reinbeitedistriktet.

Enstemmig vedtatt."

I saksutredningen kommer det frem at Botnfjellet med Kvitvatnan ligger sentralt i Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt og brukes som vår- og høstbeite. Botnfjellet brukes som oppsamlingsplass og hovedflyttleiene til distriktet går gjennom området. Området er også kalvingsland og det finnes gjerdeanlegg i området. Områdestyret mener at tiltaket er for dårlig utredet til å vurdere konsekvenser av tiltakene, og da særlig samlet belastning. De mener at rør i dagen sperrer for fri ferdsel og dermed fører til en fragmentering av beiteområdene. De viser til verdivurdering av reinbeiteområder i *"Regional plan for små vannkraftverk i Nordland"*. For reindrift er trekk- og flyttleier, oppsamlingsområder, kalvingsområder, parringsland og minimumsbeiter gitt stor verdi. De tre øverste kraftverkene er planlagt i kalvingsland for rein og i et område som er oppsamlingsplass for reindriften. Det anbefales derfor at Områdestyret reiser innsigelse mot Storlien, Grønlien og Engan kraftverk, men at Hauknes kraftverk holdes utenfor, da dette ikke berører kalvingsland og i tillegg er planlagt med nedgravd vannvei. En forutsetning for dette er at flyttleia som går langs sjøen ikke blir forringet av Hauknes kraftverk.

Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt v/Advokat Geir Haugen uttaler i brev av 10.06.2013 at reinbeitedistriktet går sterkt i mot utbyggingsplanene og at området er viktig for reindriften både for beite og i forbindelse med flyttinger. Rør i dagen vil være til hinder for trekk og driving av rein. De mener at ethvert nytt inngrep i distriktet er folkerettsstridig og at det må gjennomføres en reindriftssakkyndig utredning som vurderer virkningene av tidligere og planlagte inngrep i distriktet. NVE anmodes om å avslå konsesjonssøknadene. I vedlegg til e-post av 01.09.2013 uttaler reinbeitedistriktet at tiltakene ligger innenfor et oppsamlingsområde, som er av særlig verdi for reindrifta. Man er redd for at rør på bakken og på søyler vil skape barrierer for trekk samt at flyttveiene vil bli forringet på grunn av usikker is og rør i dagen. Reindriften ser også en fare i at det etableres veier til inntakene da dette vil gjøre området mer attraktivt for jakt- og fotturer i en periode da rein oppholder seg i området. Veiene er også et problem fordi rein lett trekker ned veiene og inn på innmark, noe som skaper konflikter med grunneiere. Gode oppsamlingsområder er særdeles viktige for

reindriften for å unngå at rein trekker i forskjellig retning og sprer seg i forbindelse med slakting og flytting. Topografien i distriktet gjør at dette er en særlig problemstilling for Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Reindriften har gjerdeanlegg i Holmdalen for opplasting på trailer for flytting til vinterbeite og for samling før slakting. Det er også bygd opp et slakteanlegg i tilknytning til dette. De har også et gjerde for transport med båt til vinterbeitet. Det er kostnadskreven infrastruktur som er bygget opp og som knytter seg til oppsamlingsområdet på Botnfjellet, og reinbeitedistriktet er redd for at en utbygging vil skape så store negative konsekvenser for oppsamlingsområdet at denne infrastrukturen ikke lenger kan benyttes. Reinbeitedistriktet viser også til en rekke eksisterende og planlagte kraftprosjekter i distriktet.

HelgelandsKraft AS uttaler i brev av 24.05.2013 at ny produksjon kan tilknyttes lokalnettet uten behov for forsterkninger i dette. Selv om det er tilstrekkelig kapasitet i lokalnettet, danner 132 kV-linjene Sjona-Langvatn og Langvatn-Svabo en flaskehals der det i perioder må foretas produksjonstilpasninger for å unngå overbelastning. Ulike tiltak for forsterkning av regionalnettet er under planlegging, men det vil ta noe tid før nye kraftverk kan tilknyttes dette.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland uttaler i brev av 28.05.2013 at de ikke ser behovet for ny kraftproduksjon i regionen og mener at søknadene burde vært bedre utredet for vurderingen av samlet belastning, særlig siden mange eksisterende utbygginger i Rana har hatt negative følger for vassdragsnatur, biologisk mangfold og friluftsliv. Etter det FNF kjenner til er bruken av området ved elva til friluftsliv liten, men at området ved Kvitvatnan er mer brukt. De savner en bedre utredning av konsekvensene for friluftsliv, spesielt ved regulering av Kvitvatnan. De påpeker at det finnes fossefall og strandsnipe (NT) i vassdraget, og at den økologiske balansen må opprettholdes og disse artene sikres tilstrekkelig vannføring for å ha gode levevilkår slik at de ikke forsvinner.

Bjørn Hauknes, grunneier på 192/6 (Grønås) med grense til Norddodåga, og 192/10 og 12, uttaler i vedlegg til e-post av 20.05.2013 at han har vannforsyning fra Norddodåga, og ved bortledning av for mye vann på Stemningen vil andel myrvann i Norddodåga bli for stort til at drikkevannskvaliteten opprettholdes. Han mener at maksimalt 1/3 av vannet ved Stemningen kan gå ned Haukneselva (Gårdsbekken) og at slik har det alltid vært. Han vil heller ikke ha industriell virksomhet i elva fordi den brukes til drikkevann. I brev av 07.07.2013 uttaler Bjørn Hauknes seg til søknad om ekspropriasjon av grunn for legging av vannledning fra Hauknes vannverk. Han mener at det ikke er forsøkt inngått minnelig avtale om tiltaket før det er søkt ekspropriasjon. Han påpeker at i følge kartet som fulgte søknaden vil graving skje over dyrka mark på bruksnummer 6. På bruksnummer 10 er en vesentlig del av inngrepsområdet bortleid til reinbeitedistriktet til samlegjerde for rein. Traseen ned "Festien" vil være i reindriftens flyttlei. Bruksnummer 12 ligger i strandsonen og er regulert til friområde. Han mener at det vil være nødvendig med sprenging i fjell for å få lagt disse rørene og mener at tiltaket er overflødig, da alle i bygda har tilfredsstillende vannforsyning fra før. Han gir ikke samtykke til graving på eiendommene.

Brynjar Hauknes, som driver bruket på 192/1 (Hauknes), uttaler i vedlegg til e-post av 17.06.2013 at de har vannforsyning fra samme sted i Haukneselva som bruk 2 etter en tinglyst avtale datert 17.08.1978. Vannkvaliteten er slik at vannet tidvis må kokes. Det er laget en dam som må renses jevnlig for ikke å slammes igjen. Ved langvarig kulde fører ising til at kummen og røret tettes. Dette krever oppstaking og haking av is. Gården har sauehold og han opplyser at de har 250 overvintrende sau og 50-60 overvintrende lam og at vanntilførselen har vært tilstrekkelig til dette.

Jon Hauknes, som har tomterett på 192/6 (Grønås) med vannrett i Norddodåga, uttaler i brev av 26.05.2013 at Grønåselva (Norddodåga) er drikkevannskilde for gårdene Grønås (192/6) og Nyheim (192/5) i Sjonhagen, samt for noen hytter ved elva. Tidligere reduksjon i vannføring til Norddodåga førte til at vannet ble av dårlig kvalitet på grunn av for mye innblanding av myrvann. Det foreligger

uenighet om hvorvidt det tidligere har eksistert en dam som overfører vann fra Nordoddåga til Haukneselva på Stemningen. Han sier at oppsitterne ved Nordoddåga har en god og stabil drikkevannskilde i elva som den er, og har derfor verken ønske eller behov for noe nytt vannverk. Han konkluderer med at de planlagte endringene i vannføring i Nordoddåga ikke kan aksepteres ut fra kravet om en god og stabil drikkevannsforsyning.

Sigmund Moss, grunneier på 192/5 (Nyheim) opplyser i brev av 26.05.2013 at de har etablert privat vannverk til eiendommen med tilskudd fra Rana kommune. Han påpeker at bygging av Hauknes kraftverk vil ødelegge dette vannverket og ønsker å levere innsigelse til at Hauknes kraftverk og vannverk blir realisert. I brev av 06.07.2013 uttaler Sigmund Moss seg til søknad om ekspropriasjon av grunn for legging av vannledning fra Hauknes vannverk. Han uttrykker at han vil motsette seg enhver form for ekspropriasjon av hans eiendom for realisering av Hauknes vannverk og stiller spørsmål til hvorvidt det er behov for et nytt vannverk. Han har selv vannforsyning fra etablert vannverk i Nordoddåga og stiller seg positiv til at hytteiere kan benytte dette. Han mener at intensjonsavtalen fra 2010 om å slå sammen vannverkene ikke lenger er gjeldende, da den ble inngått i forbindelse med de kraftverkssøknadene som nå er trukket og som ville overføre vannet fra Kvitvatn ned til Kvalneselva på den andre siden av vatna.

Rune Olsen (192/36), hytteeier, uttaler i e-post av 28.05.2013 at han har tinglyst skjøte med rett til å ta ut vann til hytta fra Nordoddåga. Han påpeker at en etablering av kraftverk vil gi sterkt redusert vannføring i Nordoddåga, noe som vil forringe vannkvaliteten i elva.

Steinar Håkon Sjonbotn ber i uttalelse av 21.05.2013, på vegne av 3 grunneiere, om at grunneiernes rettigheter blir ivaretatt i forhold til jakt, fiske, beite og friluftsliv. Det opplyses om at søker kun eier en liten del av Vestre Kvitvatn. Grunneiere til de andre vannene som planlegges regulert vil ha sin andel av fortjenesten ved regulering av disse vannene.

Anne Marie Thomassen (192/1/9) og Lars Forsbakk (192/1/14), hytteiere ved Haukneselva, uttalte i vedlegg til e-post av 13.05.2013 at de har vannforsyning fra Haukneselva. De forutsetter at vannledning blir lagt frostfritt slik at det blir en helårlig tilførsel og at kostnader forbundet med dette dekkes av tiltakshaver. De mener at en minstevannføring på 3 l/s nedstrøms Mølledammen er for lite og de vil at dette økes til det dobbelte. I dag renner vannet inn mot den ene hytta i perioder da bekkeløpet er fylt av is. De er derfor bekymret for tilførselen av mer vann til Haukneselva ved Stemningen. De er også bekymret for at støy fra kraftverket vil forringe hyttenes verdi.

Søkers kommentarer til høringsuttalelsene

Søker kommenterer høringsuttalelsene i brev av 08.09.2013 slik:

"Kommentarer til høringsuttalelsene vedrørende Hauknes Vannverk, Hauknes Mikrokraft, Engan Minikraft, Grønlien Minikraft, Storlien Minikraft med reguleringen av Kvitvatnan.

Til kommentarenes første del, som primært berører vannverksproblematikken, har vi lagt inn et forslag om at vi forsyner Sjonhagen vannverk med fjellvann direkte fra Stemningen uten å la drikkevannet bli forurenset fra Grønåselva.

I tillegg har vi fortsatt mange nok interessenter i Innerhagen og Hestmark øvre til at vi fyller omsøkt kvote for Hauknes Vannverk på 19 abonnenter. Det vil fortsatt være behov for gravetillatelse.

Høringsuttalelse fra Jon Hauknes, datert 26.5.2013.

Her uttaler Jon seg som om han er grunneieren «Som eier av tomterettighetene i Gnr 192, bnr. 6 Grønåsen», noe som må være feil da gården er tinglyst på Bjørn Hauknes. Ellers er det fortsatt en serie uriktige påstander som fremsettes:

- 1. Det har fra gammel tid vært en demning på Stemningen som ledet nødvendig vann over til Hauknessiden. Vedlikeholdsplikten ble pålagt bnr. 1 og 2 i fellesskap både ved utskiftet i 1893 og sist i 1965, der Jon og Bjørns far Gulle Hauknes deltok. Begge utskiftene er tinglyst.*
- 2. Jeg har ikke satt opp noen ulovlig dam i Grønåselva. Høsten 2010 støpte jeg et flomvern i Haukneselva til erstatning for et tidligere flomvern, etter ønske fra eier av gnr. 1, Nancy Hauknes. I tillegg monterte jeg en midlertidig plankedam i Grønåselva for å kunne sette ned nødvendige armeringsjern, en klargjøring for støping av terskelen når løyve ble gitt. Begge tiltakene fikk tillatelse til å stå da NVE ved Vebjørn Opdal og Rana kommune hadde befarings på Stemningen 6.10.2010.*
- 3. Grønåselva påstås å være en stabil og god vannkilde. Den har en egen middelvannføring på ca. 40 l/sek, men for at vannet ikke skal bli alt for brunt må den tilføres tilsvarende mengde fjellvann fra Haukneselva. Hytteeier Rune Olsen ville tidligere bore etter vann, da vannprøver viste at kvaliteten ikke holdt mål. Sist høst mistet Sjonhagen vannet for vinteren på 3. juledag og frem til mai i år. Århundredes erfaringer viser at ved barfrost er det ikke nok vann til å hindre at begge elvene bunnfryser når vannføringen deles på to. Et lite problem for de som bor i Bergen og på Ski, et stort problem for Hauknes / Hagen. Alle forespurte hytteeiere på både Bjørns eiendom og i Hagen, ca. 20 stk, er interessert i vann fra Hauknes 70 år gamle, nå planlagt oppgraderte vannverk.*
- 4. Det er feil at det ikke er husdyrhold på Hauknes. For øyeblikket går et 50-talls dyr fra bnr. 1 ute på beite og før Inge døde var antallet nærmere 10 ganger så stort. Hovedhensikten med vannkraftutbyggingen er da også å skape levebrød for permanent bosetting på både bruk 1 og 2, men før bnr. 2 kan selges og få ny driver, må Hauknes Vannverk sikres årssikker vannforsyning.*

Høringsuttalelse fra Bjørn Hauknes datert 20.5.2013 og 26.05.2013.

Bjørn er primært opptatt av den dårlige vannkvaliteten på Grønåselva og krever to tredjedeler av vannet fra Kvitvatnan til å tynne ut vannet fra Grønåselva, bestrider fortsatt eksistensen av

en tidligere dam på Stemningen, men krever nå dam mot Hauknessiden med lås eventuelt med total avstengningsmulighet uten annen begrunnelse enn at slik var det før bosettingen på Hauknes. Han hevder også at det ikke er husdyrhold på Hauknes og ser intet behov for vannverksutbygging i området Hauknes/Hagen og nekter graving på hans grunn.

Kommenterer dette under Bjørn og Sigmund Moss nektelse av konsesjon for å grave ned vannledninger over deres grunn.

Nabovarsel og høringsuttalelse fra Sigmund Moss, datert 30.4.2013 og 26.5.2013.

Sigmund Moss takker nei til vannverksfusjon som avtalt høsten 2010 og beskrevet i nabovarslet. I høringsuttalelsen har han innsigelse mot kraftverksbygging, noe som må bety ingen terskel på Stemningen og ikke årssikker vann til Hauknes Vannverk og ikke bygging av Engan Minikraft og Hauknes Mikrokraft. Kommenterer dette nærmere under gravenektelsen over hans grunn.

Nabovarsel og høringsuttalelse fra Rune Olsen, datert 28.4.2013 og 27.5.2013.

Rune Olsen og Elsa Venes takker nei til Hauknes Vannverk som beskrevet i nabovarslet. I høringsuttalelsen viser de til sin avtale om å ta vann fra Grønåselva og har sterke innsigelser mot Grønlien Minikraft selv om dette kraftverket ikke influerer på vannmengden som kommer ned til Stemningen. Dette er i strid med at Rune i flere år har sagt at Grønåselva ikke var drikkende og at han hadde avtale med Bjørn Hauknes om retten til å bore etter vann. Så sent som i år var han meget interessert og sto på listen for å få vann fra Hauknes Vannverk, men har nå snudd om og skriver også om at Bjørn som grunneier trenger drikkevann til sine usolgte hyttetomter, noe Bjørn hittil konsekvent har nektet tidligere hyttetomtkjøpere med unntak av Rune.

Høringsuttalelse fra Bjørn Hauknes, datert 7.7.2013 og Sigmund Moss, datert 6.7.2013 på NVEs ekspropriasjonsvarsel om graving.

Begge benekter å ha fått nabovarslet som ble sendt den 7.4.2013 med beskrivelse av det planlagte vannverket med planskisse og teknisk beskrivelse samt referanse til vannressurslovens § 30, § 31, § 49 og § 51. I nabovarslet anmodes det også om at vi finner løsninger i minnelighet. Bjørn har ikke svart på nabovarselet, men startet spontant en ringerunde med beskjed om at ingen fikk grave i hans jord og referere i andre høringsuttalelser til at han er vel kjent med nabovarselet. Når også konflikt med reindriftsnæringen fremheves, så er jeg trygg på at vi her uten problemer kan få aksept for å grave ned en vannslange. Bjørn hevder at alle 7 hytteeierne på bnr. 12 har tilfredsstillende vannforsyning, men Olav Tuven har boret på egen grunn, 2 har sommerslange, tillatelse gitt av Bjørns far, men alle gjenværende 6 ønsker seg nå drikkevann.

Rune Olsen, Torbjørn Hagen samt Sigmund svarte på nabovarselet, sistnevnte 30.4.2013 slik at påstanden om manglende nabovarsel beviselig er feil. Når Sigmund etterlyser hvem som er interessert i vann, så er det i tillegg de 5 (7) som allerede har vann på Hauknes, i Innerhagen, noen med kostnadsforbehold, 7 stk: Oddveig Rønning, Bjørnar Skogheim, Einar Hauknes, Gerd Danielsen, Cato Johansen (Kristoffersen), Gunnar Aarvold og Ståle / Edel Lønnum. I Hestmark øvre (tilhørende bnr. 2) er 5 hytteeiere spurt: Tore Brøs, Tore Rabben, Connie Fagervik, Elsa Hauknes, og Berit Moss. Til sammen blir dette 17 (19). En er ikke spurt og 3 tomter er ubebygde. Når Sigmund sier at den intensjonsavtalen som ble inngått høsten 2010 ikke lenger er relevant så er det feil, leses avtalen slik den står, så er den eksakt i tråd med fusjonsavtalen med unntak av at avtalen er utvidet til å omfatte flere.

Når Sigmund nå sier at de stiller seg positiv til at andre hytteeiere kan tilknyttes Sjonhagen vannverk, så antar jeg dette innebærer at også Berit Moss, enken etter broren Geir Moss, nå

kan få koble seg på og at jeg kan signalisere til Bjørns 6 hytteeiere i Hestmark nedre at de også kan få vann.

Vedtak fra Miljø-, plan- og ressursutvalget i Rana kommune, datert 27.6.2013.

MPR-utvalgets vedtak anbefaler at konsesjon blir gitt for kraftverksutbyggingen, at kravet til minstevannføringen overholdes og at rørgaten graves ned der det er mulig.

For vannverk i bygda er vedtaket slik utformet at dette innebærer to vannverk i Hauknes/Hagenbygda. Kravet til vannkvalitet og helårsforsyning innebærer at Sjonhagen vannverk må få sitt vann direkte fra Stemningen, noe som vil få sin endelige løsning når og hvis Engan Minikraft blir bygd slik som foreslått nedenfor.

Forslag til vedtak:

Av respekt for den over 90 år gamle eieren av bnr. 1, Nancy Hauknes ønske om at vi på Hauknes og i Hagen må dele på vannet og for å imøtekomme vedtak punkt 3, sak 46/13 i Rana Kommunes Miljø-, plan- og ressursutvalg, foreslår eierne av bnr. 2 følgende:

Vi bygger ny terskel på Stemningen med et hull som med vannhøyde halvvegs til overløpet, slipper gjennom en vannmengde tilsvarende foreslått minstevannføring for Kvitvassdraget, 10 l/sek., tilsvarende normalforbruket for ca. 1000 husstander. Hullets bunn legges noen cm. over overløpet til Hauknes, slik at Hauknes vannverk, som er det største og det eneste vannverket som forsyner gårder med dyrehold, gis prioritet ved vannknapphet.

Hvis NVE gir konsesjon for bygging av Engan Minikraft, legges en egen slange i samme grøft som kraftverksrøret fra Stemningen og ned til øvre del av Bjørns eiendom i Skaret. Da vil vannet til Sjonhagen vannverk unngå innblanding fra den forurensede Grønåselva, og eierne kan velge om de vil koble seg på direkte eller bygge et skikkelig renseanlegg. Vi garanterer en vannmengde på ca. 80 000 liter i døgnet, tilsvarende normalforbruket til ca. 80 husstander.

Deretter stenges åpningen i terskelen og vi får tilbake den Grønåselva som 80 % av de som var født slik at de hadde erfaring fra perioden Hauknes kraftverk var i drift, får oppfylt sitt ønske, en tidlig varm badelv og tilbake en enestående badekulp, Skalahøla, som ble fratatt oss i 1990 – uten nabovarsel.

Høringsuttalelse fra FNF Nordland, datert 28.5.2013.

FNF har tydeligvis satt seg godt inn i søknaden, men noen av kommentarene er av nasjonalpolitisk art og ikke spesielt rettet mot dette prosjektet. Skal likevel kommentere uttalelsene.

Kraftbehovet i Rana og Nordland samt samlet belastning.

Kraftutbyggingen på Helgeland er udiskutabelt grunnlaget for en stor del av industriutbyggingen i regionen. Når det nå fokuseres på overskudd av kraft på Helgeland, må det nevnes at veldrevne bedrifter i Rana, ECA, har blitt flyttet fra Rana til atomkraftverkene i Frankrike fordi Staten ikke var villig til å fornye kraftkontraktene. Likedan importerer Mosjøen aluminiumverk kraft fra Vattenfall i Sverige, herav også atomkraft, på grunn av Statens prispolitikk.

Friluftsliv og naturbelastning

Det største problemet for Hauknes/Hagen-bygda er at innbyggerne forsvinner. I min barndom var det 11 gårder som drev med husdyrhold. Etter at min bror, Inge Hauknes døde, er det nå bare en igjen. Resultatet er at kulturlandskapet er i ferd med å forsvinne der stier og adkomstveger gror igjen og blir ufremkommelige. Slik situasjonen er i dag er det stort sett bare

den skrinne nordsiden som er fremkommelig og gir utsyn, mens området hvor kraftverkstraseen går knapt vil være synlig hvis man ikke går helt innpå den.

Med den begrensede reguleringen av Kvitvatnan skal konsekvensene for naturmangfoldet i følge Ecofact få liten biologisk konsekvens og for strandsonen tilsvarer reguleringen bare forskjellen mellom flo og fjære ved havnivå.

Når det gjelder nedre del av Haukneselva er det forventet at elva mellom Engan kraftverk og Mølledammen i større grad vil holde fossen fra kote 25 til 35 åpen vinterstid til glede for fossekall og strandsnipe (enkelte vintre bunnfryser fossen i dag).

Kvitvassdraget er et av Ranas «grønne» utbyggingsvassdrag.

Høringsuttalelse fra administrasjonen i Nordland fylkeskommune, datert 23.05.2013.

Orienteringen til fylkeskommunen synes grei og i positiv tone.

Angående kulturminner er det kun ett som kan være i område som berøres av utbyggingen, nemlig funn av garnstein 46017. Har lovet å gi Trine Johnson beskjed når vi graver, det blir ikke i år. Ellers så er jeg litt spørrende til ønsket om et oversiktskart som «viser hvor alle planlagte inngrep vil finne sted». Eksempelvis viser Storliutbyggingen pkt. «1.3 Geografisk plassering» alle tre minikraftverkene inklusive Kvitvassdammen. Det samme finnes også under pkt. «6.4.1 Regionalt kart».

Høringsuttalelse fra Sametinget 31.5.2013 og Kystverket datert 23.5.2013.

Her signaliseres det ingen problemer.

Høringsuttalelse fra Reindriftsforvaltningen i Nordland og Hestmann/Strandtindene reinbeitedistrikt ved advokat Geir Haugen.

Først en liten korrigering. Etter Høyesteretts avgjørelse om hvem som har fallrettigheter sist sommer ble det besluttet å bygge ut det naturlige vannløpet ned Haukneselva og ikke ned på Bottensiden.

Haukneselva stenger av utmarksbeitene på sørsiden av elva og Durmålsfjellet, fra ovenfor Ågforsen og ned til utmarksgjerdet i tidsrommet fra vårsmeltingen starter medio april og frem til medio juni for lam og reinkalver. Dette er de beste beiteområdene i Hauknesmarka og utgjør ca. 800 da, men så langt jeg har observert har bruken som vårbeite og kalvingsområde vært svært begrenset i nyere tid, dvs de siste 20-30 år.

Denne begrensningen blir nå fjernet ved reguleringen og jeg savner at dette blir verdsatt som positivt. Når Geir Haugen fremstiller utbyggingen negativt «både beitemessig og i forbindelse med flyttinger» så er dette direkte feil – utbyggingen vil åpne nye beite- og kalvingsområder på våren og redusere mulighetene for kalvetap ved flyttinger.

Min avdøde bror, Inge Hauknes hadde høsten 2010 en befaring sammen med Kurt Gaup og både han og broren Kjell Gaup samt Nils Mathis Anti kjenner områdene godt og kan kommentere mine synspunkter og påstander.

Geir Haugen fremfører foruten standardargumentene mot enhver utbygging også argumenter mot at rør ligger åpent. For Hauknes Mikrokraft er røret nedgravd. Engan Minikraft er røret nedgravd med unntak av den begrensede strekningen røret følger elveleiet ved dammen. Grønlien Minikraft har nedgravd rør fra Ågforsen og ned til Stemningen. Her er ikke trekk- og aktuelt beiteland berørt. Storlien Minikraft har røret nedgravd med unntak av i elveleiet

nedenfor dammen og i de siste pallene ned mot kraftverket under Ågforsen. Her er Ingen trekkveier eller beiteområder berørt.

Min påstand er at så vel saue- som reindriftsnæringen vil ha fordeler av utbyggingen.

Høringsuttalelse fra Lars Forsbakk.

Hadde en prat med Lars Forsbakk (sørsiden av elva) og Steinar Thomassen (nordsiden). De er lovet og vil få tilgang på en frostsikker vannslange. Bekymringen for at flomfaren vil øke er feil. Tvert i mot vil flomoverløpet reduseres, men Thomassen har opp gjennom årene opplevd at etter at elva har bunnfrost og isen har bygd seg opp, så har elva kommet inn over tomta hans, men sønnen av eier gnr. 1 har nektet han å bygge flomvoll. Med andre ord ønsker han assistanse for å få legge opp en slik voll. Når jeg har oppgitt 3 l/sek, så er det det vi kan regne med i enkelte barfrostvintere, men vi kan i fremtiden ha bedre muligheter for å regulere dette og hindre at elva bunnfryser og sveller opp. Kraftstasjonen vil bli bygd i betong og med neddykket utløp og lydfeller på ventilasjonskanalene skulle dette gi maksimal støydemping.

Kommentarer til høringsuttalelse fra Fylkesrådet i Nordland.

Fylkesrådet har anbefalt Hauknes Vannverk, Hauknes Mikrokraft og Engan Minikraft, men ikke Grønlien og Storlien Minikraft så mine kommentarer blir til de to siste Tabell 2, F1: "For områder i snauffjellet skal man ikke tillate utbygging som kan gi varige og irreversible skader på terreng og landskapet."

Kvitvatnan ble for ca. 65 år siden regulert innenfor omtrent samme reguleringshøyder som omsøkt. Sporene er i dag ikke synbart for andre enn lokalkjente. Ved den nye reguleringen er det valgt løsninger som ikke innebærer bygging av veger eller fjellsprengning. Skulle det en gang i fremtiden bli aktuelt å reversere, så kan både rør, understøttelser og demninger fjernes uten å etterlate spor. Fylkesrådet sier videre: "Reguleringen av Kvitvatnan vil medføre store arealinngrep i snauffjellet. Fylkesrådet kan ikke se at det er dokumentert noen samfunnsnytte som kan rettferdiggjøre slike inngrep." Her brukes det ladede begrep uten underbyggelse: Arealmessig blir ca. 10 da. av det karrigste av gårdenes arealer neddemt og utgjør ca. 2 promille av totalarealet. Reguleringen er heller ikke større enn forskjellen mellom flo og fjære ved sjøen.

Samfunnsnytten trekkes i tvil:

Avdøde Inge Hauknes testamenterte Kvitvass- eller Storlien Minikraft til den som overtok gården til åsetestakst (75 % av takstverdien) etter at arvingene hadde sørget for å få kraftverket bygd før fristen i 2020. Kraftverkene i Hauknesmarka skulle arvingene beholde i 40 år før de gikk tilbake til gården.

Da jeg var liten, var det 11 bruk med dyrehold på Hauknes. Nå er det ett igjen som ikke gir levebrød. Med utbygging som omsøkt kan to bruk berges – ikke samfunnsnyttig? Fylkesrådet velger også å nedvurdere de klare signalene som kommer fra sentral-myndighetene gjennom den nye ordningen med grønne sertifikater.

Selv forhenværende statssekretær i Miljøverndepartementet, Heidi Sørensen, som i sin blogg går til angrep på «det store bekkerøveriet» og «statssubsidiert naturødeleggelser» fremhever at utbygging av bekker uten reguleringsmagasiner som kan levere kraften når samfunnet trenger den, er de verste prosjektene.

Ellers så kan jeg ikke se at Grønlien berøres av Fylkesrådets negative vurderinger, likevel går de mot.

For reindriften er konflikten karakterisert som middels/stor. Vedlegger et bilde over Hauknesmarka hvor området som er inngjerdet mellom Durmålsfjellet og Kvitvassdraget er avmerket. Dette er som det fremgår av bildet den fruktbareste del av marka og utgjør ca. 800 da. Øverst ligger Finnplassene som nok har sitt navn fra fordums samiske aktiviteter. Fra medio av april til medio juni er elva ikke kryssbar for saulam og reinkalver. Med reguleringen av Kvitvatnan som holder vårflommen tilbake, blir dette klart endret til det bedre. Dette er det redegjort for i konsesjonssøknaden. Greit å få kritikk for det som ikke er som det skal, men frustrerende at de tiltak som er positive ikke blir vektlagt.

Kanskje dumt å si det, men det er alt for tydelig at innstillingen er skrevet av en person med de holdningene Ole Borten Moe angriper når han irrettesetter de som protesterte mot eller trenerte også fornuftige prosjekter (hvorfor velger fylkeskommunen å legge prosjekter innen bygdenæring under kultur, miljø og helse?).

Høringsuttalelse fra grunneiere Fuglstad/Sjonbotn, datert 21.5.2013 og 14.7.2013.

Vedlegger Rana Kommunes inntegning av grensene mellom Fuglstad, Hauknes gård 1 og 2 slik de har tolket utskiftet fra 1893.

Her går grensen etter djupålen i Vestre Kvitvatn, følger vannveien opp til den dreier av mot nord midt i Midtre Kvitvatn, går gjennom utløpet fra Nordre Kvitvatn, følger djupålen før den går mot Pollflåget og ned i Polla.

Selve utløpet fra Vestre Kvitvatn med elven derfra og ned til Ågforsen ligger på gård 192, bruk 2. NVE ønsket under befaringen 18.06.2013 en uttalelse/tillatelse fra grunneierne av Østre Kvitvatn til å regulere vatnet. Storlien Minikraft har lagt frem et forslag til å støtte Mellomsjona grendehus, men grunneierlaget trenger mere tid til å få konfirmert detaljene, men har gitt sitt samtykke til reguleringen, se utskriften nedenfor:

"Sjonbotn 14.07.2013

Grunneierne på Botnfjellet og grunneierne i Utskarpen er ikke i mot regulering av Vestre og Østre Kvitvatn.

Botnfjellet og nordover til statsgrensen er ikke utskiftet, så dette arealet kan vi kalle en privat allmenning med de rettigheter som hver enkelt grunneier har i følge utskifte.

Vi som grunneiere kommer til å organisere oss i et grunneierlag som vil stå for den videre kontakten med tiltakshaver. Dette vil bli gjennomført i løpet av høsten 2013. Som tidligere nevnt på møte på Hauknes 18 06 2013 er tiltakshaver deleier av Vestre Kvitvatn. Resten av arealet østover inngår da i det som kalles allmenning. Tiltakshaver har oversendt en oversikt over kraftpotensial for oppdemming av Østre Kvitvatn. Grunneierne mener at en oppdemming av Vestre Kvitvatn også må inngå i dette regnestykket. Vi som grunneiere føler behov for å kvalitetssikre de tall som er forlagt av tiltakshaver før en eventuell avtale kan undertegnes.

For Grunneierne: Steinar Sjonbotn"

Vi lar om nødvendig NVE avgjøre tolkningen.

Høringsuttalelse fra Helgelandskraft, datert 24.5.2013.

Her er høringsuttalelsen i tråd med tidligere tilsagn og hvor vi har lagt opp fremdriftsplanen i tråd med skissert linjetilgang.

(...)

Kommentarer til høringsuttalelse fra Hestmann/Strandtind RBD.

Kommentarer Kurt J. Gaups anmerkninger:

Etter befaringen oversendte jeg mine kommentarer fra befaringen til NVE (utskrift nedenfor)

"Den 18.6.2013 hadde NVE befaring på ovennevnte anlegg fra sjøen og opp til Østre Kvitvatn.

Der deltok i tillegg til Gry Berg og Kristin Haugen fra NVE også representanter fra naboer, grunneierforeningen på Fuglstad, hytteiere, Roger Bjugn fra Forum for natur og friluftsliv i Nordland, Nils Mathis Anti fra Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt og Dag Arnfinn Nilsen fra Rana kommune.

Noen konklusjoner fra befaringen:

Kraftstasjonene blir bygd i betong med støyfilter på ventilasjonsåpninger og neddykket vannutløp for maksimal støydemping.

Rørene som er fleksible PE-rør, lagt over gressdekket terreng legges slik at traseen følger naturen, graves så dypt som jordsmonnet tillater og tildekkes med stedlige masser. Naturlig vegetering.

Den eneste traseen som ikke kan graves ned over hele lengden er Storlien der øvre del av røret følger elveleiet til det kommer til gressdekket område og hvor røret i nedre område ved Ågforsen må krysse en serie paller. Dette er ulendt terreng, røret hindrer ikke beiting eller adkomst og ligger ikke i trekkleier for hverken sau eller rein.

22.7.2013

Knut Hauknes"

Som det fremgår vil rørene bli nedgravd.

Angående bygging av veg opp til anleggene, så vil ikke dette skje, bare den gamle kjerretraseen som ble benyttet ved forrige dambygging på slutten av 1940 tallet vil bli brukt for ATV og scootertilkomst. Ettersom det heller ikke vil bli snakk om brøyting av veg vil neppe forekomsten av rein endres, men som dokumentert i konsesjonssøknaden har vi jevnlig rein og elg på innmark, også i min hage, uten at dette har utløst klage fra vår side, med unntak av vårtrekk langs bygdevegen mellom Sjonhagen og Utskarpenområdet, hvor fremdriften har vært så langsam at dette enkelte ganger har utviklet seg til et ødeleggende beitetrekk. Ettersom reindriftsnæringen bare har høst- og vintertrekkvei her, ble saken behandlet av Jordskifteretten i April 2012, hvor Kurts bror, Kjell Gaup og begges far John Peter Gaup representerte reindriftsnæringen. Kjell presiserte at trekkene i fremtiden kom til å gå kontinuerlig slik at reinen ikke fikk spre seg og begynne å beite, og John understreket at det var livsviktig å kunne benytte trekkruta også på våren.

På samme måte kan vi si at kraftutbyggingen er livsviktig for å opprettholde gårdsdriften på Hauknes. Da min bror Inge Hauknes døde i 2011, testamenterte han fallrettighetene til arvingene, sine søsken slik at vi kunne bygge ut innenfor fristen for «grønne sertifikater», men gav den nye eieren retten til å overta fallrettighetene fra selve Kvitvatnan til åsetestakst. Dette for å gi livsgrunnlag for de to gjenværende brukene som var i drift og som sitter med fallrettighetene. (Da jeg vokste opp var det 11 bruk med husdyr på Hauknes/Hagen, så 9 er nå borte.)

Reguleringen av Kvitvatnan er svært moderat, tilsvarende flo/ffære ved havnivå og kan ingenlunde sammenlignes med Fagervollan som har 10 ganger så stor reguleringshøyde.

Neddemt område, hovedsakelig snauberg, utgjør bare et par promille av Hauknesmarka. Ved forrige reguleringsperiode med samme regulering var det også reindrift i området uten at det kom hverken klager eller skademeldinger.

Når det gjelder oppsamlingsområdene, kan jeg ikke se at disse blir berørt. Slakte- og gjerdeanlegget som nå er i bruk ligger i Straumen og er i et helt annet område. Det som var i Skaret på Hauknes for 20-30 år siden ville heller ikke ha blitt berørt. Gjerdeanlegget, som ligger i Sjonhagen, har ingen forbindelse med kraftutbyggingen, men den planlagte vannledningen ville opprinnelig ha krysset området uten at jeg ser ulempene med dette.

Imidlertid har Sjonhagen Vannverk nå trukket seg fra fusjonsavtalen med Hauknes Vannverk og da vil det sannsynligvis heller ikke bli aktuelt å legge en vannledning ned Festien i Hagaflåget, men vi tar i stedet røret ned i Innerhagen øst for opplastingsområdet og eksisterende infrastruktur blir ikke berørt.

I den ensidige fokuseringen på mulige negative konsekvenser, savner jeg verdsettelsen av de positive virkningene utbyggingen vil ha også for reindriften. Eksempelvis har vi tidligere ikke kunnet slippe sauene med lammene ut om våren i Sørmarka, et 800 dekar stort område som er det mest fruktbare i Hauknesmarka, da området er inntengt av den flomstore elva fra Kvitvatnan fra april til ut i juni. Området vil nå, etter kraftutbygging, kunne bli åpnet for både sauslipp og være et trygt kalvingsområde for reindriften."

Tilleggsopplysninger

Etter befaringen har søker kommet med følgende orientering i vedlegg til e-post av 23.06.2013:

"Orientering:

Den 18.6.2013 hadde NVE befaring på ovennevnte anlegg fra sjøen og opp til Østre Kvitvatn. Der deltok i tillegg til Gry Berg og Kristin Haugen fra NVE også representanter fra naboer, grunneierforeningen på Fuglstad, hytteiere, Roger Bjugn fra Forum for natur og friluftsliv i Nordland, Nils Mathis Anti fra Hestmannen/Strantindene reinbeitedistrikt og Dag Arnfinn Nilsen fra Rana kommune.

Noen konklusjoner fra befaringen:

- 1. Kraftstasjonene blir bygd i betong med støyfilter på ventilasjonsåpninger og neddykket vannutløp for maksimal støydemping.*
- 2. Rørene som er fleksible PE-rør lagt over gressdekket terreng legges slik at traseen følger naturen, graves så dypt som jordsmonnet tillater og tildekkes med stedlige masser. Naturlig vegetering.*
- 3. Den eneste traseen som ikke kan graves ned over hele lengden er Storlien der øvre del av røret følger elveleiet til det kommer til gressdekket område og hvor røret i nedre område ved Ågforsen må krysse en serie paller. Dette er ulendt terreng, røret hindrer ikke beiting eller adkomst og ligger ikke i trekkleier for hverken sau eller rein."*

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingene

Maksimal slukeevne i de tre øverste kraftverkene er på 700, 920 og 1000 l/s, tilsvarende ca. 200 % av middelvannføringen, og 700 l/s for Hauknes. Minste driftsvannføring er på de tre øverste kraftverkene på henholdsvis 35, 46 og 50 l/s, tilsvarende 5 % av maksimal slukeevne, mens minste driftsvannføring for Hauknes kraftverk er på 150 l/s. Det omsøkte vannuttaket til Hauknes vannverk er på 1-3 l/s.

Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 10 l/s hele året fra de tre øverste kraftverkene, 3 l/s fra Hauknes. Fra Stemningen ned Norddoddåga er det ikke planlagt slipp av minstevannføring. Ifølge søknaden vil dette medføre at 70 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon. Ved regulering av Kvitvatnan som omsøkt, øker dette til 90 %. NVE mener at planlagt slukeevne ivaretar noe av vassdragets naturlige vannføringsdynamikk, men at denne vil reduseres ved regulering av Kvitvatnan.

Nedbørfeltet til Kvitvatnvassdraget på Stemningen er 5,5 km² og har en beregnet middelvannføring på 520 l/s. Ved Kvitvatnan er nedbørfeltet på 3,4 km² og middelvannføringen beregnet til 345 l/s. Vassdraget har dominerende vårflom med lavvannsperiode om vinteren. Ved Stemningen er effektiv innsjøprosent på 2,5 %. Det er lite myr og ikke noe bre i feltet. Snaufjellandelen utgjør på Stemningen 86 % av arealet i feltet.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknadene. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. I søknadene er det oppgitt data for lavvannsverdier fra både Lavvannskart og skalerte verdier fra målestasjonen 156.15 Forsbakk. Kvitvatnvassdraget ligger geografisk i samme region som målestasjonen 156.15 Forsbakk, mens Lavvannskart for de to feltene returnerer svært forskjellige lavvannsindeksler, og vassdragene er plassert i hver sin region. Lavvannskart gir derfor ikke riktige verdier for Kvitvatnvassdraget.

Sammenligningsfeltet 156.15 Forsbakk har mye lavere effektiv innsjøprosent (0,0 %) og en annen høydefordeling enn Kvitvatnvassdraget ned til Stemningen. I tillegg er målestasjonen usikker for lavvannsføringer. Arealet til Forsbakk er på 56 km². Spesifikk middelvannføring er på 88,7 l/(s·km²), alminnelig lavvannføring er på 1,9 l/(s·km²) og 5-persentil sommer- og vintervannføring på henholdsvis 12,8 og 0,9 l/(s·km²). En direkte overføring av disse spesifikke verdiene til Kvitvatnvassdraget ved Stemningen, der arealet er på 5,5 km², vil gi en middelvannføring på 488 l/s, alminnelig lavvannføring på 10,5 l/s og 5-persentil sommer- og vintervannføring på henholdsvis 70 og 5 l/s.

Effektiv innsjøprosent og høydefordeling har stor betydning for avrenningen i et felt. Nærheten mellom feltene tilsier at nedbørmønsteret er noenlunde likt, men en del av feltet for Forsbakk målestasjon ligger noe høyere, og snøsmeltingen vil derfor ha lengre varighet i dette feltet. Forsbakk ligger også litt lenger inn i landet. Ut fra at Kvitvatnvassdraget ved Stemningen har en mye større effektiv innsjøprosent enn Forsbakk målestasjon, og at feltet ligger lavere og er mer kystnært, mener NVE at de skalerte verdiene fra Forsbakk gir 5-persentil for sommeren som er litt for høy og for vinteren litt for lav. Middelvannføringen på Stemningen er i søknaden beregnet til 520 l/s og NVE mener at denne og de andre beregnede middelverdiene er riktig.

I tørrvårsperioder vil avrenningen i området erfaringsmessig ligge på ca. 1 l/(s·km²). Dette tilsier en vannføring på ca. 5,5 l/s på Stemningen i svært tørre perioder. Dette er i overensstemmelse med det

søker hevder. Ved beregning av hydrologiske verdier tas det ikke høyde for at vannet fryser i kuldeperioder. Alminnelig lavvannføring er en teoretisk størrelse beregnet på grunnlag av målte data der de 15 laveste døgnmiddelverdiene trekkes fra for hvert år. Det er ikke gjort vannføringsmålinger i feltet. Alminnelig lavvannføring for Forsbakk er beregnet til $1,9 \text{ l/s} \cdot \text{km}^2$. Ved direkte overføring tilsier det en verdi på $10,5 \text{ l/s}$ på Stemningen. Normalt er alminnelig lavvannføring mellom 5 og 10 % av middelvannføringen, for Stemningen gir dette en alminnelig lavvannføring på 26-52 l/s. NVE antar at alminnelig lavvannføring for Stemningen ligger et sted mellom skalerte verdier fra Forsbakk og prosentvis beregning ut fra middelvannføringen. I tidligere vedtak fra NVE er det lagt til grunn en alminnelig lavvannføring på Stemningen på 30 l/s. Det er ikke gjort rede for beregningsgrunnlaget. Rana kommune forutsetter i sin uttalelse at det gis pålegg om tilstrekkelig stor minstevannføring hele året av generelle hensyn som naturmangfold og biologisk mangfold. Dette er noe NVE vil ivareta gjennom fastsetting av vilkår til eventuelle tillatelser.

Det hevdes i søknaden at det ikke er tilstrekkelig vannføring ved Stemningen i lengre perioder med barfrost til at elva holdes åpen, særlig dersom vannet skal fordeles mellom de to elveløpene. Søker mener at en regulering av Kvitvatnan kan øke vannforsyningssikkerheten ved Hauknes vannverk. Nordland fylkeskommune fremmer innsigelse til planene for regulering av Kvitvatnan fordi reguleringene vil medføre store arealinngrep i snau fjellet uten at det er dokumentert noen samfunnsnytte som kan rettferdiggjøre inngrepene. Rana kommune forutsetter at fordelingen av vann mellom elveløpene ikke skal få store negative konsekvenser for de eiendommene som har vannforsyning fra Norddodåga. Grunneiere som har Norddodåga som drikkevannskilde sier at ved lave tilsig blir drikkevannskvaliteten dårlig på grunn av at det er mye myr i restfeltet. Restfeltet har i følge uttalelser en middelvannføring på ca. 40 l/s. Foto tilsendt fra søker viser at elva vinteren 2014 har vært frosset igjen og er fylt av is på Stemningen, slik at det kun er overvann som fordeles mellom de to elveløpene. Fordelingen skjer da ut fra nivået på isens overflate i stedet for det bestemmende profilet for henholdsvis Norddodåga og Haukneselva. En terskel i Norddodåga på 40 centimeter, slik det er søkt om, vil ikke endre fordelingen hvis elva bunnfryser. I sin kommentar til høringsuttalelsene åpner søker for å forsyne Sjonhagen vannverk i Norddodåga med vann direkte fra Stemningen. Dette vil da ikke blandes med myrvann.

NVE ser at det er ved svært lave vannføringer, og særlig vinterstid at det er strid om vannet på Stemningen. En regulering av Kvitvatnan vil være positivt av hensyn til forsyningssikkerheten fordi magasinet kan bidra med økt vannføring i vassdraget i ellers tørre perioder. Østre Kvitvatn har en lekk dam i utløpet og denne bidrar noe til fordrøyning av tilsiget slik situasjonen er i dag. Lavvannstilsiget ved Stemningen er etter NVEs erfaring så lite som 5 l/s. Slik dagens naturlige terskler er innmålt og tegnet i søknaden, ligger overløpet til Haukneselva fem centimeter høyere enn overløpet til Norddodåga. Elveprofilet og strømningsforholdene på stedet er slik at det dannes en liten kulp ved lave vannføringer og vannet blir mer stillestående enn ovenfor og nedenfor. Ved vannføringer som gir et vannspeil høyere enn 5 centimeter i denne kulp vil det gå vann i begge elveløpene. Denne vannføringen er ikke fastsatt. En fastsettelse av fordelingen av lavvannføringene vil kreve etablering av målestasjoner i begge elveløpene nedstrøms Stemningen. NVE mener at vannet bør få fordele seg naturlig ved lave vannføringer av hensyn til drikkevannskvaliteten i både Norddodåga og Haukneselva. Dersom det blir gitt konsesjon til kraftverksdrift i Haukneselva, vil det være en forutsetning for vedtaket at drikkevann til Sjonhagen vannverk sikres.

Teknisk gjennomføring og landskap

Det er lite løsmasser i øvre deler av vassdraget, bare stedvis tynt dekke. Nederst mot sjøen finnes tynne marine avsetninger. Vegetasjonen i øvre deler er sparsom. Elva renner hovedsakelig over bart fjell og flyter hurtig med flere fosser og stryk. Nedenfor kote 260 vokser det trær langs vassdraget. I

Olje- og energidepartementet (OED) sine retningslinjer for små vannkraftverk er skrinne fjellområder, hvor inngrep vanskelig kan skjules, angitt med stor verdi for landskap. I slike områder bør nedsprengte rørgater og rørgater i dagen unngås.

Søknadens tekniske planer går ut på at vannveien skal være PE-rør med en diameter på 630 millimeter. For de to øverste kraftverkene skal disse være delvis gravd ned, delvis lagt oppå marka og delvis lagt på søyler. Det er ikke omtalt at det skal sprenges noe i rørtraseene. Der det er mulig skal vannveiene graves ned eller overdekkes. I tilleggssopplysninger til søknaden etter befaring sier søker at rørene skal legges på marka og følge terrenget, graves ned så mye som mulig for så å tildekkes med stedegen masse, bortsett fra på enkelte strekninger over fjellrabber der dette ikke er mulig. Den eneste traseen som ikke kan graves ned eller tildekkes er i følge tilleggssopplysningene den øvre og den nedre delen av vannveien til Storlien kraftverk.

På befaringen ble det observert at det også vil bli problemer med nedgraving av vannveien ut fra inntaksdammen til Grønlien kraftverk, der vannveien er planlagt lagt på søyler for å hindre motfall på røret der vannveien går over et høybrekk. Motfall på røret er svært uheldig fordi det gir rom for luftansamling og kan skape driftsproblemer, det vil i så fall bli nødvendig å installere en lufteanordning. Også øvre del av vannveien til Engan kraftverk må ligge i dagen, men her er det mer vegetasjon rundt elva som skjuler tiltaket.

Rana kommune uttaler at rør må graves ned eller dekkes til i størst mulig grad. Der dette ikke er mulig, forutsetter de trasévalg som gjør rørene minst mulig synlige og som ikke er til hinder for ferdsel. NVE mener at rør i dagen må unngås i høyfjellslandskap. Et mulig avbøtende tiltak er å plassere rørene i slepper i berget slik at disse følges og deretter dekke det til. Røret vil likevel måtte krysse åpne fjellrabber flere steder. Dette gjelder for Storlien og Grønlien kraftverk. Omsøkt dimensjon på vannveiene er 630 mm, så en overdekning av disse vil gi behov for store mengder løsmasser som ikke finnes i området. Tiltakene er planlagt uten anleggsvei, og NVE kan ikke se at tiltaket er gjennomførbart slik det beskrives uten å gjøre store inngrep i det sårbare høyfjellsterrenget.

Reindrift

Reinbeiterettigheter er i norsk rett ansett som en bruksrett i en spesiell stilling utledet av alders tids bruk innenfor det samiske reinbeiteområdet, jf. lov om reindrift (reindriftsloven) § 4. Trekk- og flyttleier er områder av særverdi for reindriften og kan ikke stenges, men Kongen kan gi samtykke til omlegging av flyttlei. Faste inn- og avlastningsplasser for transport regnes som del av flyttlei.

Området rundt Kvitvatnan blir brukt av Hestmannen/Strandtindan reinbeitedistrikt som vårbeite og høstbeite. Områdene nedenfor Stemningen er kalvingsland og opp mot Kvitvatnan er det også høstvinterbeite. Langs sjøen til Sjonhagen går det en flyttlei. Oppsamlingsområder for slakte- og transportanlegget i Holmdalen ligger på begge sider av dalen, på Kvitvatnsiden dekker det området ved Stemningen og over mot Holmvatnet. Kvitvatnan ligger sentralt i dette området. I OED sine retningslinjer for små kraftverk er reindriftsanlegg og kalvingsland angitt som områder med stor verdi. I regional plan om små kraftverk i Nordland er det utarbeidet mer detaljert hva verdikategoriene inneholder, og kalvingsområder, flyttleier, trekkleier, reindriftsanlegg (som slaktegjerdar og skille- og oppplastningsgjerdar) og oppsamlingsområder er angitt med stor verdi for reindrift.

Storlien, Grønlien og Engan kraftverk er planlagt med å legge vannveien i dagen på flere strekninger. Kun der det er mulig, dekkes den til eller graves ned. I orientering etter befaring sier søker at vannveiene skal legges slik at traseene følger naturen, graves så dypt ned som jordsmonnet tillater og tildekkes med stedlige masser. NVE stiller seg tvilende til at det er gjennomførbart å legge vannveiene slik at de ikke er til hinder for reinens forflytning. Problemstillingen rundt tekniske løsninger er

diskutert nærmere under avsnittet om teknisk gjennomføring i dette notatet. NVE legger vurderingene fra dette avsnittet til grunn for virkninger av tiltakene for reindriften.

Reindriftens områdestyre i Nordland fremmer innsigelse mot Storlien, Grønlien og Engan kraftverk fordi de ligger i oppsamlingsområde og kalvingsområde for reindriften. Dersom vannveiene legges under jorda, vil de trekke innsigelsene. Hauknes kraftverk er planlagt med nedgravd vannvei, og Områdestyret mener at kraftverket ikke er til hinder for reindriften så lenge flyttleia som går langs sjøen ikke blir forringet av tiltaket. Reindriften i området er redd for at oppdemming, legging av rør direkte på bakken og på søyler vil skape barrierer for trekken til rein, samt at flyttveiene for rein vil bli forringet og i verste fall stengt på grunn av usikker is og barrierer som skapes av vannveiene. Rør i dagen vil skape barrierer som hindrer trekk i området. Tildekkede rør vil antagelig skape små problemer for reindriften. I søknaden fremheves det som en fordel at mindre vann i elva vil gjøre områdene nordvest for elva mer tilgjengelige for rein med kalv. Reindriften har ikke kommentert dette. Det planlegges ryddet areal for ATV-vei opp til Kvitvatnan og Ågforsen. Reindriften er imot at det planlegges anlagt vei. De mener at dette vil gjøre området mer attraktivt for jakt og fotturer i en periode da reinen er i området. Veien vil også føre til at rein vil trekke ned etter den og komme inn på dyrket mark. De er også redd for at regulering av Kvitvatnan kan gi mer usikker is. I OEDs retningslinjer for små vannkraftverk blir tap, oppstyking og redusert bruk av beiteland på grunn av arealinngrep og annen menneskelig aktivitet trukket frem som en av de største utfordringene for reindriftsnæringen i dag. I regional plan om små kraftverk i Nordland er kalvingsland og flyttleier særlig vektlagt som områder der uønsket ferdsel og inngrep søkes redusert.

NVE mener at det må tas hensyn til reindriftens særverdiområder, og at oppsamlingsområdet der Kvitvatnan ligger sentralt er en del av disse. Det kan da ikke godtas at vannveiene legges i dagen slik at de virker som vandringshinder. Vei til Storlien kraftverk og Kvitvatnan vil kunne føre til økt bruk av området, og NVE mener at dette ikke bør tillates, da dette er kalvingsområde og oppsamlingsområde for rein hvor det er særlig viktig at reinen får beite uforstyrret. Anleggsarbeid på dammer og kraftstasjon vil normalt strekke seg over minst en barmarkssesong og vil virke forstyrrende på reindriften. NVE mener at dette kan ha stor betydning i kalvingsland og i oppsamlingsområdet. I søknaden beskrives det at ved anlegg av vannveien skal den trekkes opp på fjellet vinterstid. Forankring av denne er likevel nødvendig og må gjennomføres på barmark. Eventuell oppfylling rundt røret for å dekke det til krever også tilførsel av masse og graving som medfører en del anleggsvirksomhet som kan virke forstyrrende på reindriften. NVE mener derfor at det er viktig at tidsrommet for et eventuelt anleggsarbeid er avtalt med reindriften, slik at området fortsatt kan benyttes som oppsamlingsområde og kalvingsområde. Dette er også blant kriteriene for inngrep i reinbeiteland som kommer fram i fylkesdelplan om småkraft i Nordland.

NVE mener at reguleringene vil gi usikker is på Kvitvatnan. Rundt store deler av Kvitvatnan er det forholdsvis bratte områder ned mot vannet. Ved regulering og senere nedtapping vil isen presses ned langs land med smelting og overvann langs land. På vårparten, når magasinet begynner å fylles, vil de oppsprukne isflakene i reguleringssonen begynne å flyte igjen og strandsonen blir ufarbar. Dette er uheldig for reindriften som bruker området til vårbeite.

I nærområdet til Kvitvatnvassdraget ligger Sjona kraftverk. Det utnytter reguleringen i Holmavatnet og nedre Fagervollvatnet som er regulert sammen til ett magasin. Isvatn kraftverk og Fagervollan I kraftverk ligger også i nærhet til Kvitvatnvassdraget. Til disse kraftverkene reguleres Trolldalsvatnet og Isvatnet. Det er søkt konsesjon til Fagervollan kraftverk II og III. De siste ligger i kjerneområdet for reindrifta i området, mot Høgtuvbreen. Smibelg og Storåvatn kraftverk er gitt tillatelse til bygging av OED. Det er bygget flere små og store kraftverk innenfor andre deler av reinbeitedistriktet. I OEDs retningslinjer for små kraftverk står det at den samlede effekten av en rekke mindre inngrep og

forstyrrende aktiviteter innenfor reinbeiteområder ofte er langt større enn effekten av de enkelte inngrep. Summen av inngrepene gjør det mer utfordrende for reindriften å drive sin virksomhet, og reindriften som næring kan bli påført ulemper ved omsøkte inngrep i Kvitvatnvassdraget.

Vannkvalitet og vannforsyning

Hauknes vannverk ble etablert i Haukneselva på 40-tallet. Det ble da flyttet fra Gårdsdammen og oppover i elva slik at vannet fikk naturlig fall ned til gårdene. I Nordoddåga er det senere etablert et vannuttak som forsyner fastboende på nordsiden av grenda. Nordoddåga har et eget nedbørfelt med mye myr, men restfeltet er ikke stort, og middelvannføringen er oppgitt til å være 40 l/s.

Det søkes om å lage en terskel på Stemningen for at alt vannet i lavvannsperioder skal gå til vannverket i Haukneselva, som planlegges utvidet. Det er ikke planlagt å slippe minstevannføring til Nordoddåga. I langvarige kuldeperioder uten nedbør blir vannføringen i Kvitvatnvassdraget svært liten, og ved lave vannføringer i kuldeperioder kan ellevannet fryse. Dette gir problemer med forsyningssikkerheten ved begge vannverkene i slike perioder. Ellers anses vannmengden i vassdraget å være tilstrekkelig til begge vannverkene. I sin kommentar til høringsuttalelsene åpner søker for at det slippes en vannføring på 10 l/s til Nordoddåga fra dammen på Stemningen. Det foreslås at dette vannslippet reduseres og bortfaller i perioder med lav vannføring, da alt vannet skal gå ned Haukneselva. Han mener at gårdene som driver husdyrhold skal gis prioritet til sikker vannforsyning. Dersom Engan kraftverk blir realisert, sier søker at det kan legges vannledning direkte til Sjonhagen vannverk fra Stemningen.

Det er søkt om kraftverk i Haukneselva nedenfor Stemningen med en største slukeevne på 1000 l/s i Engan kraftverk og 700 l/s i Hauknes kraftverk. Det er ikke planlagt slipp av minstevannføring ned Nordoddåga. Det er søkt om en minstevannføring på 10 l/s forbi inntaket til Engan kraftverk og 3 l/s forbi Hauknes kraftverk. Minste driftsvannføring for kraftverkene er på henholdsvis 50 og 150 l/s. Det betyr at ved vannføringer under 1050 l/s vil det ikke renne vann fra Stemningen ned Nordoddåga, alt vil gå til kraftverksdrift og minstevannføring i Engan kraftverk.

Slik NVE ser det, er det i kuldeperioder med bunnfrysing av elva at det er størst problem med vannforsyningen i dag. Ved etablering av overføring av vann på Stemningen til Engan og Hauknes kraftverk vil det mer enn 80 % av tiden ikke være avløp til Nordoddåga. Dette vil medføre en varig forringelse av drikkevannskvaliteten i Nordoddåga og er ikke forenlig med kommunens krav om at dagens vannforsyning i Nordoddåga ikke skal forringes.

Det er søkt om å ta ut mer vann til alminnelig vannforsyning fra Haukneselva for å etablere fellestiltak for vannforsyning med Haukneselva som vannkilde. Fellestiltak for vannforsyning kan kun etableres der det meldes interesse for slikt tiltak i høringsperioden. NVE har ikke mottatt slik henvendelse, derimot har grunneiere som i dag har Nordoddåga som vannkilde benektet at de ønsker et slikt fellestiltak. Slik søker beskriver fellestiltaket vil det gjelde Hauknesgårdene og hyttene som ligger ved sjøen. Det er søkt om tillatelse til ekspropriasjon for å legge vannledning over bruksnummer 5, 6, 10 og 12. Ekspropriasjonssøknaden vurderes i et eget kapittel senere i dette notatet. Ved knapphet på vann er det i følge vannressursloven § 15 faste husholdninger som har førsteprioritet, deretter vann til husdyr. Det er Fylkesmannen som har myndighet til å fastsette fordeling etter denne regelen, men NVE anser at bestemmelsen er med på å legge grunnlag for vurderingen at faste husholdninger skal prioriteres foran husdyrhold og hytter ved mangel på vann.

Om forholdet mellom vannressursloven og private rettigheter

Det eksisterer i følge søker en eldre rett til å føre vannet i Kvitvatnvassdraget over til Hauknessiden ved Stemningen og til å regulere Kvitvatnan. Der slike rettigheter ikke er holdt i hevd og kontinuerlig

benyttet, vil det innrette seg en ny naturtilstand. Inngrep som må igangsettes for å hevde en slik rett, vil da måtte vurderes etter vannressursloven. Konsesjonsplikten etter vannressursloven inntreder der et vassdragsinngrep kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget eller når det er planlagt en minste vannføring som er mindre enn den alminnelige lavvannføringen. Vannressursloven § 10 sier at minst den alminnelige lavvannføring skal være tilbake i elver og bekker ved uttak og bortledning av vann. Ved en konsesjon kan det settes vilkår om en annen størrelse på minste vannføring.

Overføringen av vann på Stemningen er tidligere vurdert konsesjonspliktig av NVE. Blant de allmenne interessene som skal ivaretas, er generelt biologisk mangfold og alminnelig vannforsyning. Grunneiers rett til uttak av vann er hjemlet i vannressursloven § 15. Dette gjelder så langt uttaket ikke er i strid med reglene i vannressursloven §§ 5 og 10. Vannressursloven § 5 er den generelle aktsomhetsplikten som sier at *"Enhver skal opptre aktsomt for å unngå skade eller ulempe i vassdraget for allmenne eller private interesser."*

Grunnvann, flom og erosjon

Grunnvann i området antas ikke å bli påvirket av kraftverksutbyggingen, men manglende vannføring i Nordoddåga vil antagelig påvirke grunnvannstanden rundt elva der den flater ut i nedre del. Det er ikke kjent hvordan grunnvannsdannelsen i området skjer og om elva forsyner grunnvannet eller om det er grunnvannet som forsyner elva ved lave vannføringer. Normalt er det grunnvannet som forsyner elva ved elv i løsmasser, og denne balansen kan forskyves når elva fraføres vann, noe som kan gi lokal senkning av grunnvannsspeilet.

Det er etablert et flomvern på Stemningen for å hindre at det kommer for mye vann ned Haukneselva. Dette består av tverrgående planker som settes i et spor i støpte dam slik at de går tvers over Haukneselva. Det er ikke søkt om dette, men NVE vurderer at dette vassdragstiltaket ikke fører til nevneverdig ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget. Dersom tiltaket er til ulempe for grunneiere i Nordoddåga, er det naboloven som regulerer dette, jf. vannressursloven § 6. Det må også avklares hos kommunen etter plan- og bygningsloven. En forutsetning for at tiltaket vurderes konsesjonsfritt er at det ikke påvirker lavvannføringen i elva.

Hytteiere ved sjøen i Haukneselva er bekymret for hva en økt overføring av vann til Haukneselva har av betydning for oversvømmelse i området. Nedenfor brua gjør Haukneselva en liten sving. Om vinteren, ved lav vannføring, bunnfryser elva her, og vannet renner oppå isen. Dette medfører at den går ut over sine bredder, noe som skaper problemer for hytta som er plassert rett nedenfor. Det er søkt om en minste vannføring på 3 l/s fra Hauknes kraftverk. Slukeevnen er på 700 l/s og minste driftsvannføring er på 150 l/s. For Engan kraftverk er slukeevnen på 1000 l/s og minste driftsvannføring på 50 l/s. I perioder med full produksjon i Engan kraftverk vil det gå minst 300 l/s i Haukneselva nedenfor inntaket til Hauknes kraftverk. I perioder med liten vannføring vil det kunne være produksjon i Engan kraftverk helt til vannføringen går under 60 l/s. Dette vannet vil gå videre i Haukneselva, men Hauknes kraftverk kan ikke produsere før vannføringen er over 153 l/s, så vannet vil i slike perioder følge elveløpet videre nedover forbi inntaket. NVE mener at dersom dette skjer etter en kald periode der elva nedenfor brua bunnfryser, vil det gi oversvømmelse av hytta nedenfor. Problemet med oversvømmelse vil antagelig opptre mer hyppig enn det har gjort i naturtilstanden.

Biologisk mangfold og forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fattar beslutninger som har virkninger for naturen, plikter å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs

vurdering av søknadene legger vi til grunn bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5 samt §§ 8-12.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknadene, miljørapporten, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 04.03.2014. De viser at jerv finnes i området og at elg trekker gjennom området mellom Engan kraftverk og Hauknes vannverk. Svartand, fiskemåke og storspove er alle nær truet og er observert i området ved Hauknesgårdene. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til tiltakene finnes det elg og rødlistede fuglearter som er lite avhengig av rennende vann. Fossekall finnes i området. Det er ikke registrert noen verdifulle naturtyper. En eventuell utbygging av Kvitvatnvassdraget vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper, arter eller økosystemet gitt i naturmangfoldloven §§ 4 og 5, gitt at vassdraget beholder tilstrekkelig minste vannføring til å ivareta biologisk mangfold.

NVE har også sett dette i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Av andre utbygginger i området er Sjona kraftverk med regulering av nedre Fagervollvatnet/Holmvatnet, Fagervollanutbyggingen med regulering av flere vann og overføringer, og Isvatn pumpekraftverk. Fagervollan II og III er under behandling. Farmannåga småkraftverk på andre siden av fjorden, opp mot Sjonfjellet, er også under behandling i NVE. Det konsesjonsfri Nordfjordbekkan minikraftverk er bygget i nabovassdraget til Kvitvatnvassdraget. Det er altså flere store kraftverk med regulering i området, men få små kraftverk som påvirker små elver og bekker. Helgåga og Flostrandvassdraget er vernede vassdrag som ligger på andre siden av Nordsjona i forhold til Kvitvatnvassdraget. Her er søknad om Helgåga kraftverk avslått. Prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 er vurdert, og NVE finner at det ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap, friluftsliv og brukerinteresser

Totalt vil 3,8 km² av INON-sone 2 gå tapt ved utbygging av kraftverkene og regulering av Kvitvatnan. Regulering av Kvitvatnan vil i seg selv redusere inngrepsfritt areal med 3,6 km². Bortfallet skjer i sone 2, mellom 1 og 3 kilometer fra inngrep. Storlien kraftverk uten regulering av Kvitvatnan vil føre til bortfall av 2 km² INON-sone 2. Disse områdene er overlappende. Grønlien kraftverk vil føre til bortfall av 0,2 km² INON-sone 2. Rana kommune har store områder med inngrepsfritt areal nord og øst i kommunen. Infrastruktur i form av veier og kraftledninger har redusert inngrepsfritt areal i mer sentrale områder. NVE mener at bortfallet av INON vil være akseptabelt for disse tiltakene.

I følge uttalelsen fra FNF i Nordland er området ved elva lite brukt til friluftsliv, men området ved Kvitvatnan er mer brukt. Dette er illustrert ved stien inn i området fra Sjonbotn og tydelig bål plass ved Østre Kvitvatn. Det er også bygd en liten jaktbu ved vestre Kvitvatn. Nede ved sjøen er deler av

området lagt ut til hytteområde i gjeldende arealplan, og det kan forventes økt bruk av nærområdet i framtiden.

Hytteiere ved sjøen ved Haukneselva er bekymret for støy fra Hauknes kraftverk. Slik kraftverket er beskrevet med 2 små francisturbiner, neddykket avløp og støyfilter på ventilasjonsåpninger som er vendt bort fra disse hyttene, er det tatt godt hensyn til best mulig støyskjerming. NVE vil ved en eventuell tillatelse til bygging følge opp disse punktene gjennom godkjenning av de detaljerte planene.

Kulturminner

Hauknes har bosetning fra gammelt av, og det er funnet flere fortidsminner i området. Sør for Haukneselva er det en boplass fra steinalderen, mens området rundt våningshuset til bruk 1 er registrert som et automatisk fredet bosetnings- og aktivitetsområde. Ingen av tiltakene vil komme i direkte berøring med kjente kulturminner, og Sametinget og Nordland fylkeskommune har ikke satt krav om at tiltaksområdet må undersøkes før iverksetting. De ber om at tiltakshaver gjøres kjent med meldeplikten etter kulturminneloven § 8, og Sametinget minner om at alle samiske kulturminner mer enn 100 år er automatisk fredet.

Konsekvenser av kraftlinjer

Det er søkt om at kraften fra Storlien og Engan kraftverk skal føres i kabel i grøft langs vannveien til Grønlien kraftverk der kablene samles og føres i luftlinje over elva og deretter i nedgravd kabel til tilknytningspunktet til høyspentlinja på Pollfjellet. Rana kommune forutsetter i sin positive uttalelse til kraftverkene at kablene i sin helhet skal legges i bakken. Slik NVE ser det er det ikke hensiktsmessig å legge kablene i bakken der vannveien blir liggende i dagen eller tildekket. Nettilknytningen er slik NVE ser det ikke av avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av de omsøkte kraftverkene i Kvitvatnvassdragene vil gi 9,1 GWh i et gjennomsnittsårlig. Ved regulering av Kvitvatnan vil den utnyttbare vannmengden øke fra 70 til 90 %. Denne produksjonsmengden regnes som liten for 4 kraftverk i et vassdrag. Små kraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. De omsøkte tiltakene vil gi inntekter til søkerne og generere skatteinntekter.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Oppsummering

Regulering av Kvitvatnan

Reguleringene av Kvitvatnan vil gi en liten økning i vannføringen i Kvitvatnvassdraget. Utnyttbar vannmengde i kraftverkene vil øke fra 70 til 90 %. Reguleringene er i konflikt med reindriftsinteressene fordi vannene ligger innenfor oppsamlingsområde for rein i tilknytning til samlegjerde i Holmdalen, og vil vanskeliggjøre forflytning innenfor området. Dette er et særverdiområde for reindriften der inngrep som påvirker driften ikke bør tillates. Dammene vil gi synlige inngrep i sårbart høyfjellsterreng. Reguleringene er i konflikt med OEDs retningslinjer for temaet reindrift og for temaet inngrep i sårbart høyfjellsterreng.

Storlien kraftverk

Storlien kraftverk vil uten regulering av Kvitvatnan gi en årlig produksjon på 3,3 GWh i et middels år. Kraftverket er planlagt med inntak i vestre Kvitvatn og mye av vannveien lagt i dagen. Bygging av kraftverket er i konflikt med reindriftsinteressene fordi inngrepene skjer innen oppsamlingsområde for rein i tilknytning til samlegjerde i Holmdalen, og vil vanskeliggjøre forflytning innenfor området. Dette er et særverdiområde for reindriften der inngrep som påvirker driften ikke bør tillates. Bygging av Storlien kraftverk er i strid med OEDs retningslinjer for temaene inngrep i sårbart høyfjellsterreng og reindrift.

Grønlien kraftverk

Grønlien kraftverk vil uten regulering av Kvitvatnan gi en årlig produksjon på 3 GWh i et middels år. Bygging av Grønlien kraftverk vil i øvre del medføre at store deler av vannveien ligger i dagen. Bygging av kraftverket er i konflikt med reindriftsinteressene fordi inngrepene skjer innen oppsamlingsområde for rein i tilknytning til samlegjerde i Holmdalen, og vil vanskeliggjøre forflytning innenfor området. Dette er et særverdiområde for reindriften der inngrep som påvirker driften ikke bør tillates. Bygging av Storlien kraftverk er i strid med OEDs retningslinjer for temaene inngrep i sårbart høyfjellsterreng og reindrift.

Overføring av vann på Stemningen og Hauknes vannverk

Overføring av vann til Haukneselva på Stemningen vil gi Hauknesgårdene (bruk 1 og 2) tilstrekkelig og godt vann til husholdning og husdyr. I følge søker er dette en forutsetning for at bosetningen og driften på bruk 2 skal gjenopptas.

Det er søkt om fellestiltak til vannforsyning fra Hauknes vannverk, men grunneierne med vannuttak fra Nordoddåga gir uttrykk for at de ikke er interessert i å være med på dette. Fellestiltaket vil derfor kun omfatte hytter. I følge søker er det i dag knapphet på vann til Hauknes vannverk. Slik NVE ser det, vil fellestiltaket være avhengig av overføring av vann på Stemningen.

Overføring av vann på Stemningen uten slipp av minstevannføring vil gi lange perioder med dårlig drikkevannskvalitet for vannuttaket i Nordoddåga. Dersom NVE skulle gi tillatelse til overføring av vann på Stemningen, måtte drikkevannskilden erstattes av søker. Søker skisserer i sine kommentarer til høringsuttalelsene hvordan dette kan løses med enten slipp av vann fra dammen på Stemningen eller legging av slange direkte til Sjonhagen vannverk ved realisering av Engan kraftverk. Slik alternativene er skissert vil det i lavvannsperioder ikke slippes vann til Nordoddåga fra Stemningen. Overføring av vann til Haukneselva uten minstevannføring i Nordoddåga er ikke forenlig med bevaring av generelt biologisk mangfold.

Engan kraftverk

Engan kraftverk vil uten regulering av Kvitvatnan gi en årlig produksjon på 2,4 GWh i et middels år. Det er planlagt med øvre del av vannveien lagt i dagen. Engan kraftverk ligger i kalvingsområde for rein og inntaksdammen ligger i en naturlig trekklei. Dette er et særverdiområde for reindriften der forstyrrende inngrep ikke bør tillates. Bygging av kraftverket er planlagt ved å overføre vann til Haukneselva uten slipp av minstevannføring ned Nordoddåga. Overføring av vann til Haukneselva uten minstevannføring i Nordoddåga er uheldig for bevaring av generelt biologisk mangfold og drikkevannsforsyning til faste husstander. Bygging av Engan kraftverk er i strid med OEDs retningslinjer for temaet reindrift.

Hauknes kraftverk

Hauknes kraftverk vil uten regulering av Kvitvatnan gi en årlig produksjon på 0,4 GWh i et middels år. Det er ikke forelagt opplysninger om hydrologien og produksjonen for Hauknes kraftverk uten overføring av vann på Stemningen. NVE antar at driftstiden og driftsvannføringen vil reduseres betydelig. Vi kan derfor ikke vurdere dette tiltaket ut fra foreliggende opplysninger. Dersom det er ønskelig å etablere Hauknes kraftverk uten overføring av vann på Stemningen, bes søker om å oppdatere beregningene for hydrologi og produksjon og be NVE om en konsesjonspliktavurdering av tiltaket.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved regulering av Kvitvatnan, overføring av vann på Stemningen, økt vannuttak til Hauknes vannverk og bygging av Storlien, Grønlien og Engan kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

Innsigelser

Nordland fylkeskommune har reist innsigelse til regulering av Kvitvatnan fordi reguleringene vil medføre store arealinngrep i snaufjellet.

Reindriftens områdestyre i Nordland fremmer innsigelse mot Storlien, Grønlien og Engan kraftverk fordi de mener at tiltakenes konsekvenser for reindriften ikke er tilstrekkelig utredet og fordi tiltakene skal etableres i kalvingsland for rein og innenfor en oppsamlingsplass for reindriften. Det er opplyst at innsigelsen trekkes dersom vannveiene legges under jorda.

NVE anser at avslag på alle søknadene imøtekommer alle innsigelsene.

Ekspropriasjon

Det er søkt om å ta ut mer vann til alminnelig vannforsyning fra Haukneselva for å etablere fellestiltak for vannforsyning, jf. vannressursloven § 30, med Haukneselva som vannkilde. Fellestiltak for vannforsyning kan kun etableres der det meldes interesse for slikt tiltak i høringsperioden. NVE har ikke mottatt slik henvendelse, derimot har grunneiere som i dag har Nordoddåga som vannkilde benektet at det er ønskelig med slikt fellestiltak. Slik søker beskriver fellestiltaket vil det gjelde Hauknesgårdene og hyttene som ligger ved sjøen. Det er søkt om tillatelse til ekspropriasjon for å legge vannledning over bruksnummer 5, 6, 10 og 12. Ettersom det ikke er gitt tillatelse til økt vannuttak fra Hauknes vannverk, anser NVE at søknad om ekspropriasjon faller bort.

Kart

